

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра податків та фіскальної політики

ВІННИЦЬКИЙ Владислав Юрійович

**Вплив митно-тарифних інструментів на динаміку
зовнішньої торгівлі України / Impact of Customs
and Tariff Instruments on Dynamics of Foreign
Trade of Ukraine**

спеціальність: 072 - Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма - Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ФМСм-21
В. Ю. Вінницький

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, А. І. Луцик

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

"__" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ А. І. Луцик

ТЕРНОПІЛЬ - 2021

ВПЛИВ МИТНО-ТАРИФНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА ДИНАМІКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 МИТНО-ТАРИФНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	6
1.1. Теоретичні засади митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі.....	6
1.2. Розвиток митно-тарифного регулювання в Україні.....	16
Висновки до розділу I.....	24
РОЗДІЛ 2 ПРАГМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНО-ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	25
2.1. Аналіз результатів зовнішньої торгівлі та її фіскальних ефектів.....	25
2.2. Аналіз застосування тарифного регулювання умовах євроінтеграційних процесів.....	30
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ МИТНО-ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З УРАХОВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ	38
Висновки до розділу 3.....	48
ВИСНОВКИ.....	50
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Митна політика України в контексті інтеграційного процесу займає одне з пріоритетних місць в економічному регулюванні країни. Сучасний етап України характеризується безперервним зростанням і розширенням обсягів зовнішньої торгівлі, ускладненням і посиленням інтеграційного процесу. Тому формування ефективної системи митно-тарифного впливу є однією з найважливіших складових у процесі включення національної економіки до світової системи поділу праці.

Вивченню питань пов'язаних із сутністю митного регулювання, дослідженню його нормативно-правової бази, а також впливу на формування структури зовнішньої торгівлі присвятили свої праці чимало вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як: В. Ващенко, Б. Габричидзе, О. Гребельник, О. Дем'янюк, М. Жамкеева, В. Ігонін, А. Калініченко, І. Карамбович, А. Козирін, В. Настюк, В. Науменко, П. Пашко, В. Руссков, І. Тимошенко, І. Товкун, А. Черниховський, М. Шульга та інші.

Метою дослідження є розкриття сутності митного регулювання, вивчення особливостей тарифних і нетарифних заходів у зовнішньоекономічному митному впливові, пошук шляхів удосконалення та оптимізації системи митного нагляду на основі створення сприятливих умов для подальшого вдосконалення та оптимізації системи митно-тарифного впливу та ефективного розвитку зовнішньої торгівлі.

- вивчити теоретичні засади здійснення митно-тарифного регулювання;
- дослідити розвиток митного тарифного впливу;
- провести моніторинг співвідношення експортно-імпортних операцій та фіскальних ефектів;
- проаналізувати використання тарифних інструментів;
- обґрунтувати вплив світових інститутів на розвиток митної системи України;

- обґрунтувати напрямки вдосконалення митної політики в сфері митного регулювання зовнішньоторговельних потоків.

Об'єктом дослідження є митна система України.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти реалізації митної політики в умовах інтеграційних процесів.

Методи дослідження. Методологічною основою даного кваліфікаційного навчання є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, у тому числі загальнонаукового та спеціального. Використовуючи такі наукові методи, як аналіз, синтез, індукція та порівняння, можна більш детально вивчити особливості організації та здійснення митного регулювання, а також застосування відповідних законодавчих та нормативних актів до митної політики.

Інформаційну базу дослідження складають дані Державної митної служби служби України, Митний кодекс України, нормативно-правові акти з питань митного регулювання, закони України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи видані митними органами, а також праці вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері митного регулювання, аналітичні матеріали, електронні ресурси.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що при дослідженні теорії та організаційних засад інструментів митного нагляду та їх впливу на зовнішньоторговельний процес окреслено пропозиції щодо вдосконалення системи митного нагляду та напрямки розвитку зовнішньої торгівлі України.

Практичне значення одержаних результатів. Положення та висновки кваліфікаційної роботи підтвердили необхідність та доцільність заходів митного контролю за зовнішньоторговельною торгівлею України, в основному виходячи з необхідності захисту стабільної діяльності вітчизняних виробників та врахування інтересів споживачів.

Результати дослідження оприлюднені на Всеукраїнських науково-практичних конференціях студентів та молодих вчених: «Фіскальна політика в умовах євроінтеграційних процесів» у 2020-2021 роках.

Випускна робота складається зі вступу, основної частини, висновків, переліку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МИТНО-ТАРИФНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1. Теоретичні засади митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі

Митна політика здійснюється державними органами влади і є, відповідно, складовою, загальнодержавної економічної політики. З її допомогою здійснюється контроль за товарообміном між країни. Вона також бере участь у реалізації загальнонаціональних торгово-політичних цілей, стимулює розвиток національної економіки.

За визначенням ст. 5 Митного кодексу України визначає що: «державною митною політикою є це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки»[46].

Як і будь-яка інша демократична країна, Україна сформулювала та проводить спільну митну політику, спрямовану на прискорення торгівлі відповідно до міжнародних правил, захист внутрішнього виробництва та стимулювання митної справи, зміцнення та покращення міжнародного статусу вітчизняних виробників та країни.

Митне регулювання в нашій країні згідно митного законодавства здійснюється на засадах таких принципів: «1) виключної юрисдикції України на її митній території; 2) виключних повноважень органів доходів і зборів України щодо здійснення державної митної справи; 3) законності та презумпції невинуватості; 4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України; 5) спрощення законної торгівлі; 6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності; 7) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб;

8) заохочення доброчесності; 9) гласності та прозорості; 10) відповідальності всіх учасників відносин»[46].

Митна політика держави визначається Верховною Радою України. Відповідно до неї і формується національне митно-правове законодавство, яке скероване на вирішення зазначених завдань:

2) гарантувати організацію та функціонування єдиної цілісної та стабільної митної системи, посилити правовий механізм взаємодії всіх її елементів;

3) формувати загальні принципи управління митними відносинами;

4) захищати національні економічні інтереси та забезпечує виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України;

5) визначати законодавчі та нормативно-правові акти для забезпечення захисту інтересів споживачів та відповідності учасників зовнішньоекономічних відносин національним інтересам на зовнішніх ринках;

6) створення умов для ефективної боротьби з контрабандою та порушенням митних правил та контролю за валютними операціями;

7) підвищення рівня організації та правового захисту суб'єктів митних відносин, удосконалення системи їх відповідальності.

Виходячи зі змісту завдань митної політики, ст.7 Митного кодексу України визначається поняття державної митної справи. Це: «встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять державну митну справу»[46].

Принципи національної митної справи повністю визначаються українським законодавством і митним правом. У митній справі Україна дотримується визнаних міжнародних відносин системи класифікації та кодування вантажів, єдиної форми імпортно-експортної декларації вантажів, митної інформації та інших міжнародних норм і стандартів.

Як вищий адміністративний орган Кабінет Міністрів відповідає за організацію та забезпечення здійснення митної справи, координацію діяльності центрального органу, спеціально уповноваженого органу контролю за митною сферою, та інших органів виконавчої та розпорядчої влади з вирішення питань, пов'язаних із митною справою.

У наукових дослідженнях визначення ролі та місця митної політики – не новий предмет для дослідження вчених. З кінця XIX ст. і до 1917 р. визначні дослідники політичної науки – Б. М. Чичерін, П. В. Струве, М.Н. Соболев, Н.Н. Шапошніков та ін. створили наукові підходи до вивчення торгової і митної політики як складової внутрішньої і зовнішньої політики держави.

Професор Б.Н. Гарбичидзе, Доктор юридичних наук, відомий вчений у галузі митного права Росії, у вступній статті, опублікованій у «Федеральному митному кодексі Росії», так визначає митну політику Росії: «митна політика – це система політико-правових, економічних, організаційних та інших широкомасштабних заходів, спрямованих на реалізацію і захист усередині, і зовнішньоекономічних інтересів і завдань з метою динамічного здійснення політичних та соціально-економічних перетворень в умовах формування ринкових відносин[17].

Відомий фахівець у галузі міжнародного права (у тому числі митного), К.К. Сандровський визначає митну політику як: «один з основних напрямів внутрішньої і зовнішньої політики держави. До інструментів митної політики він відносить передбачені національним законодавством і міжнародними договорами митні тарифи і систему заходів нетарифного регулювання. У митній справі, що виникає, на його думку, з митної політики держави і засобів її

здійснення, можна виділити два аспекти – внутрішній (захист національної промисловості та торгівлі, економіки взагалі) і зовнішній (створення найбільш сприятливих умов для участі в міжнародному торгово-економічному обороті)»[64].

Крім того, К.К. Сандровський вважає, що: «митна політика є найважливішою складовою зовнішньоторговельної політики, і зазначає, що в літературі поняття торгової політики нерідко розглядається як рівнозначне поняттю митної політики» [64]. Він розглянув питання застосування деяких інструментів митної політики – митного нагляду за тарифними та нетарифними заходами та їх складовими, такими як членство в міжнародних організаціях та міждержавних інтеграційних об'єднаннях.

Тому законодавці та науковці вважають, що термін «митна політика» складний і важко піддається чіткому визначенню, і він не обмежується підвищенням ефективності зовнішньоекономічної діяльності країни.

Завдяки введенню багатьох компонентів з інших політик (у тому числі міжнародних організацій) було розширено розуміння місця, ролі та змісту митної політики.

Україна активно співпрацює з митними органами багатьох країн, є членом Світової організації торгівлі та Комітету митного співробітництва, продовжує приєднуватися до міжнародних митних конвенцій у напрямку гармонізації із загальноприйнятими нормами та стандартами.

В інших країнах спосіб участі митних органів у формуванні національної митної політики є іншим. Наприклад, Латвійська митниця відповідає лише за реалізацію національної митної політики, тоді як бельгійська митниця формує загальну митну політику, формулює довгострокові та короткострокові плани, контролює її виконання та співпрацює з командою з митної політики».

Митний кодекс ЄС не містить положень, пов'язаних із терміном «митна політика» прямо. Кодекс заснований на концепції внутрішнього ринку і містить загальні правила та процедури, які забезпечують введення тарифів та інших

заходів на рівні ЄС та торгівлі товарами між ЄС та третіми країнами, а також реалізації спільної сільськогосподарської та торговельної політики, виходячи з вимог цих політик.

Тому єдиного підходу до концепції митної політики на сьогодні немає. Більшість авторів визначають його як «систему заходів, правил і процедур», з одного боку, іноді у вузькому сенсі, тобто з урахуванням лише двох-трьох факторів, з іншого – як «функцію, наглядовий механізм», або ж навіть як «напрямок, стратегічний маршрут» і так далі.

Митна політика, як правило, пов'язана з митно-тарифним наглядом за процесами, що відбуваються не тільки в зарубіжних країнах, а й на внутрішньому ринку: держава різними засобами впливає на конкурентоспроможність іноземних товарів і створює більш-менш сприятливі умови для внутрішнього ринку, вітчизняних товарів та вітчизняних виробників. Тому митну політику можна визначити як політику встановлення та зміни тарифів як інструмент внутрішньої та зовнішньоекономічної політики.

Ми вважаємо, що, крім тарифів, широкі інструменти митної політики включають також методи квазітарифного нагляду: прикордонні податки та тарифи, спеціальні імпорتنі податки та тарифи, різноманітні тарифи, митні та інші прикордонні процедури (процедури), внутрішні податки.

Крім тарифної політики та квазітарифних інструментів, коригування зовнішньої торгівлі здійснюється за допомогою нетарифних засобів: валютно-кредитних (курсовий механізм, валютні обмеження, гарантійні внески на імпорт), квот, ліцензій, добровільних обмежень на імпорт, технічні бар'єри, технічні бар'єри, стандарти, правила безпеки), санітарні та ветеринарні правила тощо.

Оскільки основними видами зовнішньоторговельної політики є протекціонізм і політика вільної торгівлі, то митна політика може бути як протекціоністською, так і засобом вільної торгівлі, тобто може бути як

протекціоністською, так і вільно-торговельною. Іноді один із них може домінувати, але слід пам'ятати про дві речі:

1) зовнішньоторговельні обмеження ніколи повністю не знімалися. Тому митна політика більш-менш протекціоністська;

2) протекціоністські заходи, які обмежують імпорт для створення сприятливих умов для вітчизняних виробників, повинні відповідати завданням створення необхідних умов для експорту вітчизняних товарів. Тому протекціонізм має бути помірним.

Розглянемо концепцію тарифів - першого інструменту митної політики в історії. Згідно з правилами ГАТТ/СОТ вона має бути основним засобом регулювання зовнішньої торгівлі. Тариф – це перелік систематичних товарів, які оподатковуються при перетині національних кордонів. Ці товари групують за походженням (рослини, тварини, промисловість тощо) та ступенем переробки товару. Біля кожного товару (або позиції) вказана сума тарифу, що стягується з цього товару. Класифікація, розроблена Організацією Об'єднаних Націй, використовується для групування товарів.

Кожна країна має свою національну структуру тарифів. Трансформація структури митного тарифу (в напрямку підсилення її деталізації на основі виділення певних товарів в окремі товарні позиції та підпозиції) дозволяє змінювати структуру тарифів (підсилюючи реквізити окремих товарів відповідно до розподілу окремих позицій і підпозицій), зберігаючи або навіть знижуючи середній рівень тарифів, політико-економічну ефективність, або призупиняючи імпорт шляхом зниження тарифної ставки. втрачена торгівля. Тарифна ставка на товари підвищила тарифну ставку певних секторів економіки, які потребують вищого рівня тарифного захисту.

Протягом багатьох років країни намагаються уніфікувати тарифи. Багато багатосторонніх угод, укладених після Другої світової війни (ГАТТ (Конференція з торгівлі та тарифів), ЄЕС (Європейське економічне співтовариство), НАФТА (НАФТА (Північноамериканська угода про вільну

торгівлю) тощо), вимагали різних порівнянь тарифів і спонукали деякі країни до уніфікації тарифів. У 1950 р. в Брюсселі була підписана конвенція про єдині тарифні назви, так званий брюссельський тарифний план. План базується на розподілі товарів за виробничою ознакою. Товари, що належать до певної галузі, від сировини до готова продукція, об'єднана в одну частину. Відповідно до плану, на даний час визначено тарифні ставки західноєвропейських країн, таких як Великобританія, Франція, Німеччина, Італія, а також тарифні ставки багатьох країн, що розвиваються.

На світовому ринку існує декілька видів митних груп. Митний союз — це угода між двома або кількома країнами, яка спрямована на ліквідацію митного кордону між ними. Територія держав-членів Митного союзу є єдиною митною територією з єдиними тарифами. Зона вільної торгівлі також передбачає скасування митних кордонів між країнами, які уклали угоду про створення зони вільної торгівлі, однак, на відміну від митного союзу, країни-учасниці не встановлюватимуть єдиного тарифу для країн, які не беруть участі в угоді.

Коли світова торгівля досягла певної стадії розвитку, важливими питаннями митної політики стали такі питання, як створення зон вільної торгівлі, популяризація преференційних угод, визначення країни походження товарів.

У практиці більшості країн країною походження імпортованих товарів є країна виробництва або основної переробки товару. Якщо переробка призводить до переходу товару з однієї товарної позиції за тарифом на інший товар, то вважається товар, який пройшов велику кількість переробки. Однак застосування цього загального правила в різних країнах по-різному. Зокрема, якщо вартість імпортованої сировини та матеріалів не перевищує 50% кінцевої ціни товару, країни Європейської асоціації вільної торгівлі вважають, що в одних випадках товари переробляються у великих кількостях, а в інших застосовуються інші стандарти. випадків.

Цей інструмент використовувався країнами Європейського Союзу для просування протекціоністської політики.

Правила походження товарів ЄС в основному зачіпають інтереси американських транснаціональних компаній, а їх дочірні компанії в різних країнах співпрацюють у постачанні. Уряд США вважає, що правила походження товарів є дуже протекціоністськими, що завдають шкоди американському експорту деталей і матеріалів до країн, які підписали подібні угоди з Європейським Союзом. Наприклад, при експорті радіопередавачів зі Швеції, яка підписала угоду про безмитну торгівлю з Європейським Союзом, радіопередавачі будуть розглядатися як шведська продукція та користуватися системою преференцій імпорту в Європейський Союз за умови, що вартість іноземних запчастин не перевищує 3% від її продажу.

Тому практика митно-тарифного нагляду в розвинених країнах не обмежується використанням очевидних і простих інструментів, таких як зміна рівня тарифів. Маніпулювання всіма елементами тарифів може допомогти досягти певних протекціоністських цілей. Вже на першому етапі існування ГАТТ це призвело до нагляду за умовами використання та тарифного нагляду через основні елементи єдиних тарифів.

Обмеження використання тарифів і тарифних заходів для досягнення протекціоністських цілей є однією з причин широкого використання інструментів зовнішньоторговельного квазітарифного та нетарифного нагляду.

Загалом, ключову роль у заходах захисту на цьому етапі відіграють нетарифні бар'єри, зокрема кількісні обмеження, так званий метод сприяння торгівлі – антиторговельне право (включаючи антидемпінгове).

Наведені нижче дані підтверджують масштаби їх використання. Нетарифні бар'єри ЄС використовують приблизно 80% експорту м'яса та цукру та приблизно 50% експорту свіжих і консервованих фруктів. Такі бар'єри зазвичай відображають дуже високий рівень номінального захисту для іноземних постачальників. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, середній рівень протекціонізму щодо зерна, молочних продуктів і цукру в Японії та Європейському Союзі становить 100-300%.

Нетарифні бар'єри поширюються на більшість експортних поставок країн ОЕСР із колишніх радянських республік. Лише наприкінці 1992 року ситуація почала покращуватися, коли деякі тарифні обмеження були зняті, зокрема проти Радянського Союзу з економічних (централізованого планування) та політичних причин. Проте деякі країни колишнього Радянського Союзу все ще страждають від антидемпінгових мит і перебувають під слідством, як і ситуація з Радянським Союзом.

На даний момент в практиці держав-членів ГАТТ/СОР найбільш поширеними методами зовнішньоторговельного нагляду є:

- митні ставки, що містять, незважаючи на відмінності, що мають автономні (мінімальні) ставки, преференційні ставки;
- адміністративні обмеження зовнішньої торгівлі з неекономічних причин;
- Для подолання економічних труднощів (серйозні втрати національних галузей, дисбаланс міжнародних розрахунків, дефіцит товарів і внутрішніх ринків тощо) введені адміністративні обмеження зовнішньої торгівлі
- заходи щодо недопущення недобросовісної конкуренції з боку іноземних постачальників товарів;
- добровільні обмеження імпорту та експорту через взаємні домовленості між урядами чи компаніями країн-імпортерів та експортерів;
- обмеження, введені з неекономічних причин – для захисту національної безпеки, охорони навколишнього середовища тощо.

Угоди, досягнуті країнами-членами ГАТТ/СОР за останні роки, значно знизили середній рівень тарифів, збільшили частку промислової продукції, яку розвинені країни готові безмитно імпортувати, та знизили межу тарифу на таку продукцію.

Загалом можна зазначити, що оскільки митно-тарифна політика завжди була першою формою нагляду за зовнішньоторговельною торгівлею. Методами їх реалізації є, насамперед, найбільш регламентованими в рамках ГАТТ, а їх основою є:

- заходи, спрямовані на уніфікацію класифікації товарів митниці до встановлення уніфікованої системи найменування та кодування товару, що є основою класифікації товарів у національних тарифах з 1988 року;
- розробити загальні принципи визначення митної вартості товарів та країни походження товару;
- рішення про зниження тарифів і розширення сфери безмитного імпорту.

Менш регламентовано використання нетарифних бар'єрів. Уніфікація національних митних методів і тарифного нагляду ускладнює їх використання для досягнення певних протекціоністських цілей. Це призвело до поширення теорій про те, що тарифи сповільнюють економічний прогрес і не відповідають інтересам індустріалізації в країнах, що розвиваються. Метою цих теорій є переконати нові країни створити ринкову економіку, яка вимагає зниження тарифів, що допоможе розвинутим країнам контролювати власні ринки.

Практика митно-тарифного таксі в розвинених країнах свідчить про його високу ефективність та переваги так званої національної економіки на певному етапі розвитку. Якщо ці інструменти наразі не мають значного протекціоністського значення для розвинених країн (і тому піддаються критиці), це не означає, що вони повинні ігноруватися країнами, які проходять процес перехідного періоду.

Тому митна політика впливає не лише на зовнішньоекономічні зв'язки, а й на внутрішні економічні процеси. Змінюючи тарифи, країна може сприяти або гальмувати розвиток зовнішньоекономічних зв'язків. Водночас рівень тарифів впливає на конкурентоспроможність іноземних товарів, створюючи більш-менш

сприятливі умови для реалізації товарів вітчизняних виробників на внутрішньому ринку. Тому митну політику можна визначити як політику формування та зміни тарифів як інструменту регулювання зовнішньої торгівлі та внутрішнього ринку.

1.2. Розвиток митно-тарифного регулювання в Україні

Історичний шлях реалізації митної політики в Україні розпочинається з моменту здобуття незалежності Україною з 1991 року. Однак не можна позбавляти уваги еволюційні передумови багатовікової історії українського народу, що беруть початок ще з прадавніх епох та народностей.

Вчені-економісти вважають, що виникнення відносин з приводу оподаткування в історичному плані, зокрема митного, виникли в період Київської Русі. Це пояснюється запровадженням порядку сплати данини у вигляді повозів або полюддя, в результаті чого митно-тарифні відносини набрали характеру системності, а матеріальні цінності наповняли централізовану казну тогочасної держави. Розвитку митно-тарифних відносин сприяло вигідне географічне положення, оскільки через Київську Русь пролягав шлях "із варяг у греки", що сприяло збільшенню товаропотоків через територію, і в свою чергу, покращенню матеріального стану держави.

В період феодальної роздробленості згідно до прав, які закріплювались Любичським з'їздом князів 1097 року кожен князь здійснював власну митну політику, що негативно впливало на торгівлю як зовнішню, так і внутрішню.

За українсько-литовської доби і польського періоду на українських землях діяло митне законодавство країни, якій підпорядковувались жителі даних територій. Литовське законодавство в сфері справляння податків характеризувалось наявністю різноманіття митних ставок, а також системою відповідальності за відмову від оподаткування. Також розвитку торгівлі заважали внутрішні мита:

- замит – за ввезення товарів для продажу чи грошей для закупівлі;
- явка – за повідомлення про намір здійснювати торгівлю;
- гостинне – плата за здійснення торгівлі на спеціально облаштованих для торгівлі місцях;
- вагове – плата за визначення кількісних показників об'єктів продажу.

Внутрішні мита стягувалися з усіх привезених на продаж товарів, проте винятком були товари для особистого користування купців.

Митно-тарифне регулювання Козацької доби значно відрізнялось від попередніх історичних періодів. Були запроваджені два види мита – індукта (ввізне) та евекта (вивізне). До українських купців застосовувались певні пільги, тобто вони звільнялись від сплати торгового вивізного мита, така формальність сприяла розвитку торгівлі, а також виходу товарів на іноземні ринки.

Щодо іноземців застосовувались жорсткіші правила, оскільки вони мали сплачувати як ввізне, так і вивізне мито (2% від вартості товарів), а також провізне – мито за транзит. Дозволялось при ввезенні товарів сплатити певну суму відсотків мита, а решту – з виручених коштів від торгівлі. Такі методи регулювання були досить демократичними і спрямовувались на розвиток торгівлі, покращення міжнародних зв'язків, наповнення гетьманської скарбниці і підвищення обороноздатності Козацької держави.

15 липня 1754 р. іменним указом Єлизавети фактично було зруйновано митну систему України, відмінені митні збори у вигляді індукти та евекти, які збирались для гетьманської скарбниці. Таким чином, з другої половини XVIII століття і до поновлення державності в Україні – після створення Української Народної Республіки в 1917 р.) митне регулювання здійснювалось на основі законодавства Російської Імперії.

З початку XX століття з відродженням України, митне регулювання також здобуло свою незалежність та кордони. У структурі Міністерства Фінансів було створено Департамент митних зборів УНР, який здійснював усі організаційні та контролюючі дії в сфері митної справи. В підпорядкуванні Департаменту

знаходилося сорок дев'ять митних установ. Організаційно-правовою основою митного регулювання був загальний митний тариф 1903 року.

Митне регулювання радянської епохи можна поділити на два періоди:

- довоєнний;
- післявоєнний.

Для першого періоду характерною ознакою було запровадження митної політики – промислового протекціонізму, що гарантувало забезпечення власних галузей промисловості від іноземних конкурентів. Потреба в подібних заходах була спричинена розрухою в країні після участі у військових діях. Внаслідок ведення промислового протекціонізму фіскальний характер тарифного оподаткування змінився правоохоронним (захисним). Відносини між країнами з приводу торгівлі здійснювались на основі домовленості про митний союз. Управління митною справою здійснювалось централізовано з Кремля.

Впродовж даного періоду зазнала змін правова база здійснення тарифного регулювання. До 1922 року діяв митний тариф 1906 року, що був змінений на митний тариф 1922 року, який передбачав високі ставки ввізного та вивізного мита. В 1924 році в дію вступив новий митний тариф, що забезпечував своїми ставками пільгове та безмитне ввезення обладнання для промисловості. Згідно тарифу 1924 року до предметів розкоші застосовувались підвищенні ставки мита, з метою покращення фінансово-матеріального становища країни. На протязі радянського довоєнного періоду ще 4-и рази спостерігали заміну та впровадження митного тарифу – 1927, 1930, 1932 (встановлювались максимальні та мінімальні розміри ставок мита), 1937 років.

Законодавчо затверджені митні тарифи післявоєнного радянського періоду були географічно диференційованими:

- загальний митний тариф з привізної торгівлі;
- привізний тариф для країн Сходу;
- тариф щодо товарів афганського походження.

Згідно законодавства товари, що ввозились з соціалістичних республік

оподатковувались згідно режиму найбільшого сприяння (мінімальні ставки мита або безмитна торгівля), а до товарів з інших країн застосовувались максимальні ставки мита, що передбачались митним тарифом.

Вперше у сфері митної справи СРСР 5-ого травня 1964 року відбулось прийняття Митного кодексу СРСР.

Однак, визначальною подією радянського етапу можна назвати 1989 рік – відбулась відміна державної монополії на зовнішню торгівлю, в результаті чого кількість суб'єктів митних правовідносин збільшилась. Трансформаційні процеси в країні, що були зумовлені «відлигою», поступово підвели підсумки існування масштабного об'єднання – крах СРСР та створення нових незалежних держав.

Разом із здобуттям незалежності Україна отримала в спадок неефективну економіку, роздроблену промисловість, недовіру населення та безліч інших факторів, які не підірвали віру в майбутнє, а все ж стали точкою відліку до розбудови власної суверенної держави.

Митний нагляд за зовнішньоекономічною діяльністю України розпочався у 1991 році, але правовою основою його здійснення були тарифи Союзу. Суть його полягає в безмитному ввезенні сировини, технологій та елементів технологічного процесу, але необхідні для населення продукти харчування та товари обкладались високими тарифами.

Відбулось певне перепрофілювання у контролі за переміщенням через митний кордон – основна увага приділялась зовнішньоторговельній діяльності, на відміну від тотального радянського контролю за переміщеннями громадян.

Запроваджено досить жорстку систему експорту та вільного імпорту, тобто в імпорті домінують пільгові функції, а стягнення експортних тарифів було суто фіскальним. Такий розподіл функцій між видами відповідальності зумовлений підготовчим етапом переходу від імперативної моделі управління до ринкової. Завдяки політиці лібералізації імпорту суперечність між попитом і пропозицією на внутрішньому ринку активно зменшувалася, але співіснування внутрішньої та

експортної реалізації все ще існує.

Від 11 січня 1993 року в дію вступив Єдиний митний тариф України, згідно з яким переважна більшість ставок знаходилась на рівні від 0 до 10 %, однак існували товарні категорії, що вимагали розмитнення за вищими ставками – 15-30% . Також у даному тарифі передбачався й певний максимум – ставки мита на підакцизні товари, що знаходились на рівні 50%. В результаті не ефективного запровадження дестабілізуючих механізмів нетарифного регулювання – були закладені важелі тінізації економіки України, що зруйнували зародження конкурентного економічного середовища.

У 1994 році відбувається зміна векторів митно-тарифного регулювання – встановлюється пріоритет за фіскальною спрямованістю і відмова від захисної функції мита. Тому ставки митного тарифу різко зростають середні пільгові до 20%, а повні досягали рівня 30%. Також скасовувались пільгові умови на імпорт продукції з країн СНД.

Після створення в 1994 році Митно-тарифної ради при Кабінеті Міністрів України і прийняття у 1994 році першої постанови щодо зміни ставок ввізного мита, відбулось запровадження політики "двох курсів": високого – офіційного та низького – ринкового. Встановлений для експортерів обов'язковий продаж половини їхньої валютної виручки за офіційним курсом зробив експорт товарів не вигідним.

У зв'язку із початком переговорного процесу про вступ України до СОТ період з 1996 року по 1998 рік можна вважати протекціоністським в плані митного регулювання. Це призвело до того, що перевага у регулюванні експортно-імпортних операцій була віддана адміністративним та технічним заходам, а середньозважена ставка імпортного мита була знижена до 6 % [16].

У цей період характерними були підвищення ставок імпортного мита, започатковане використання комбінованих ставок мита, пільгові ставки з повними були прирівняні, встановлено мінімальну митну вартість.

Фіскальні надходження до бюджету здійснювались за рахунок підакцизної

та високоліквідної іноземної продукції, а також за рахунок заходів, пов'язаних із визначенням митної вартості, тарифної позиції та країни походження товару. Посилення протекціоністської спрямованості митно-тарифної політики України, особливо відносно імпорту, вплинуло на зменшення зовнішньоторговельного обороту.

У 1998-1999 роках Україна починає удосконалювати систему митно-тарифного регулювання відповідно до норм СОТ, поступово лібералізуючи імпортерний режим. Це пов'язано з необхідністю виконувати зобов'язання перед міжнародними фінансовими організаціями щодо лібералізації зовнішньоторговельного режиму. Поступово скасовується застосування мінімальної митної вартості. Істотно зменшилася кількість рішень щодо зміни ставок ввізного мита. Ставки мита на товари збільшувались відповідно до ступеня їх обробки. Були знижені ставки імпортерного мита на значний асортимент товарів текстильної промисловості відповідно до зобов'язань перед ЄС.

Владою було прийняте рішення про розробку Єдиного митного тарифу України на базі Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, також створили законодавчу базу щодо приєднання до Конвенції по Гармонізованій системі опису і кодування товарів.

На протязі 2000 - 2004 років можна було спостерігати за прискоренням темпів економічного зростання до 9-12% на рік, переходом до помірної лібералізації, зростанням обсягів зовнішньої торгівлі у поєднанні з її переорієнтацією від країн СНД до країн Євросоюзу та з формуванням позитивного торговельного сальдо, що в 2004 році становило 3,7 млрд. дол. США. Якщо характеризувати зміни, що відбулись за період 2001 - 2004 років, то бачимо оновлення Єдиного митного тарифу на 95% за рахунок Законів України та постанов Кабінету Міністрів України.

Завдяки внесенню змін зовнішня торгівля України товарами вперше у 2005 році характеризувалась значною легалізацією тіньового сектору.

В подальшому відбулось істотне зростання обсягів експорту та імпорту приблизно у 2,5 рази за 2005 - 2008 роки. Спостерігалась тенденція до зростання негативного сальдо торгового балансу, що у 2008 році становило – 18,6 млрд. дол. США. В умовах лібералізації торгівлі на шляху до гармонізації системи державного регулювання до вимог СОТ середньозважена ставка ввізного мита у 2008 році склала 5,5%.

Після вступу України у СОТ середньоарифметична ставка ввізного мита по всьому Митному тарифу зменшилась до 4,96%, а на промислові товари – до 4,18%. У рамках виконання домовленостей із СОТ у період з 2008 по 2010 рр. середньоарифметична ставка ввізного мита по всьому Митному тарифу зменшилася від 5,09 до 4,96%, а на продовольчі товари – від 13,79 до 9,16% .

Зокрема середньоарифметична ставка ввізного мита знизилася на такі групи товарів.:

- на групу 02 (м'ясо і харчові нутрощі) – від 21,5 до 12,3%;
- на групу 04 (молоко та молочні продукти) – від 24,9 до 10,01%;
- на групу 11 (продукція борошномельної промисловості) – від 23,4 до 10,3%;
- на групу 16 (готові харчові продукти з м'яса, риби або ракоподібних) – від 17,3 до 8,9%.

Україна приєднавшись до Світової організації торгівлі зменшила варіативність застосування митно-тарифних і нетарифних інструментів впливу на зовнішньоекономічну діяльність та практично не використовувала для захисту національного товаровиробника отримані в рамках СОТ важелі.

З 2011 року Україна розпочинає активний поступальний рух в бік інтеграції до Європейського Союзу, угодою передбачалось політичну асоціацію та економічну інтеграцію України з ЄС. На період 2011—2013 було оголошено Єврокомісією індикативний пакет допомоги Україні в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства.

2013 рік знаменувався для України не менш важливою подією на шляху

інтеграції – роль спостерігача в Митному Союзі Росії, Білорусії та Казахстану, однак дане рішення спричинило відступ від вже давно запланованої інтеграції України до ЄС, що негативно позначилось в історії України. 21 березня 2014 року, глави держав та урядів ЄС та України підписали політичні положення Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною. Підписання даного документа підкреслило сильну підтримку України з боку ЄС у складні часи. Також було знов підтверджено прагнення підписати другу частину положень.

Тим часом, ЄС усунуто митні збори з українського експорту на період до 1-ого листопада до ЄС. Дані кроки є підтвердженням спільного прагнення ЄС та України до політичної асоціації та економічної інтеграції. Внаслідок наведених вище тверджень можна структурувати періоди розвитку та становлення митно-тарифних відносин у наступному вигляді (табл.1.1):

Таблиця 1.1.
Генезис митно-тарифного регулювання в Україні*

Етап	Період	Сутність
1.	1991-1993	Непоміркована лібералізація
2.	1994-1995	Відносна лібералізація
3.	1996-1998	Протекціоністський період
4.	1998-1999	Початок зобов'язань перед СОТ
5.	1999-2000	Пік протекціонізму
6.	2001-2004	Помірна лібералізація
7.	2004-2008	Часткова легалізація «сірого імпорту»
8.	2007-2011	Початковий етап переговорів про політичну асоціацію та економічну інтеграцію.
9.	2014	Підписання угоди про асоціацію
10	2016	Угода про зону вільної торгівлі України з ЄС набула чинності

Зважаючи на довготривалий генезис становлення митно-тарифних відносин в незалежній Україні, можна сказати, що вектори регулювання безупинно змінювались від непоміркованого лібералізму до протекціонізму та до лібералізації з елементами протекціонізму.

Висновки до розділу I

Митно-тарифна політика дозволяє країні впливати на світову економічну ситуацію, рівень окремих товарів і виробників на внутрішньому ринку, забезпечувати надходження до бюджету. Крім того, це також спосіб впливати на політичну ситуацію в світі.

У процесі реалізації митної політики використовуються адміністративно-економічні та правові методи управління зовнішньоекономічною діяльністю. Це, у свою чергу, позитивно і негативно впливає на всю економіку та підприємства. Нинішні тарифи та тарифна політика України базуються на принципах СОТ.

Нинішня політика регулювання зовнішньоекономічної діяльності України орієнтована не на довгострокову перспективу, а на пошук шляхів виходу з кризової ситуації, тому ця політика часто не дає позитивних результатів. У зв'язку з цим необхідно вдосконалювати методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Змінюючи їх рівень, країна зможе змінити характер імпорту та експорту в правильному напрямку.

У цьому випадку необхідно підвищити ефективність зовнішньоекономічної політики з точки зору негайного реагування на зовнішні загрози та оперативного реагування на можливі негативні наслідки таких загроз з метою посилення економічних інтересів країни та максимального врахування міжнародних правил. Реалізація цих вимог пов'язана з певними потенційними загрозами національним інтересам України.

Від спрямованості митного регулювання та ефективності вжитих заходів значною мірою залежать перспективи подальшого розвитку української економіки. Бажання України вступити до СОТ та інтегруватися до Європейського Союзу вимагає негайного перегляду основних умов впровадження методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

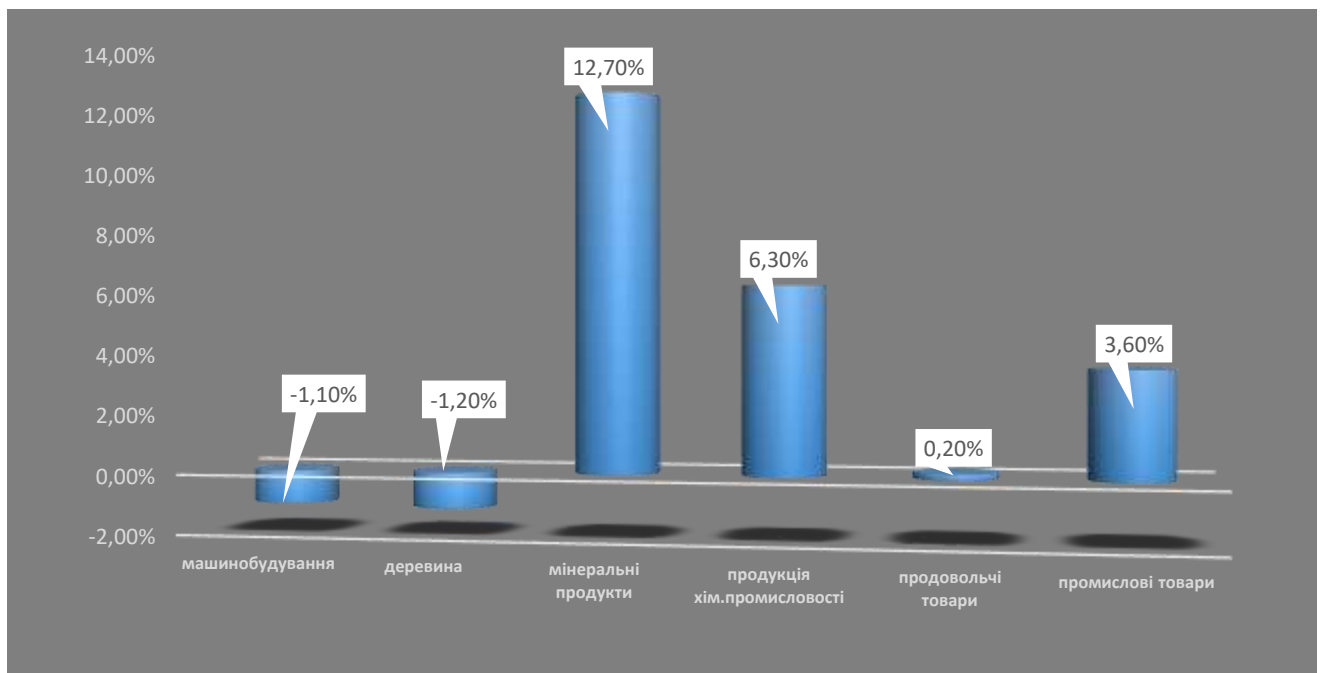
РОЗДІЛ 2

ПРАГМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНО-ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз результатів зовнішньої торгівлі та її фіскальних ефектів

Позитивне сальдо платіжного балансу за 2020 рік склало 5,3 млрд. дол. США (3,4 % ВВП), порівняно з дефіцитом 4,1 млрд.дол. США (2,7% ВВП) у 2019 році. Пандемія COVID-19 серйозно вплинула на імпорт товарів та послуг – зменшився на 17,1% (зріс на 7,8% у 2019 р.), тоді як експорт товарів та послуг знизився лише на 4,5% (зросли на 7,4% у 2019 році).

Експорт товарів скоротився на 2,1% (у 2019 році збільшився на 6,3%), досягнувши 45,1 млрд.дол. США. Основними причинами є зменшення експорту чорні і кольорових металів на 12,1%. Також змінився експорт (див. рис.2.1.):

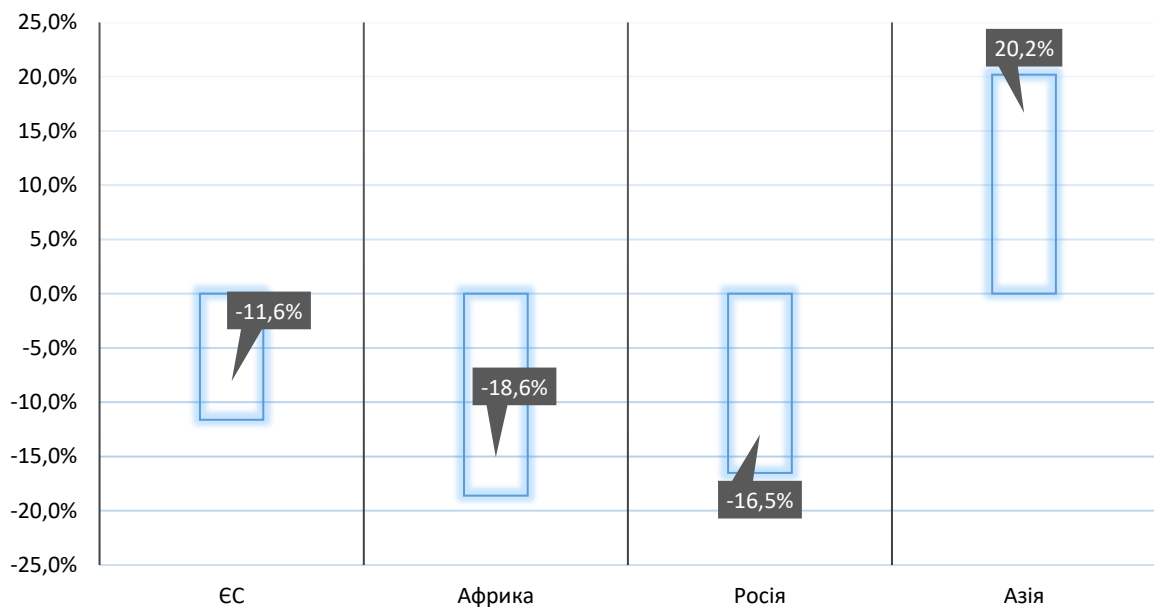
Рис.2.1. Динаміка зміни експорту товарів у 2020 році за галузями у порівнянні з 2019 р.*

* побудовано самостійно на підставі [53,56]

З географічної точки зору саме менше зменшився експорт товарів до Європейського Союзу (на 1,9 млрд доларів США, або 11,6%). Частка країн ЄС у загальному експорті товарів знизилася з 35,9% у 2019 році до 32,4% у 2020 році.

Експорт товарів до Африки та Росії також скоротився на 924 мільйони доларів США, або на 18,6%, та на 436 мільйонів доларів США, або 16,5% відповідно. Частка африканських країн знизилася до 8,9% (з 10,8% у 2019 році), частка Росії впала до 4,9% (з 5,7% у 2019 році). Водночас збільшився експорт товарів до країн Азії (на 3,1 млрд дол. США, або на 20,2%). Частка азіатських країн у загальному експорті товарів зросла з 33,0% у 2019 році до 40,5%.

На рис.2.2. відображено зміну частку країн у експорті товарів з України.

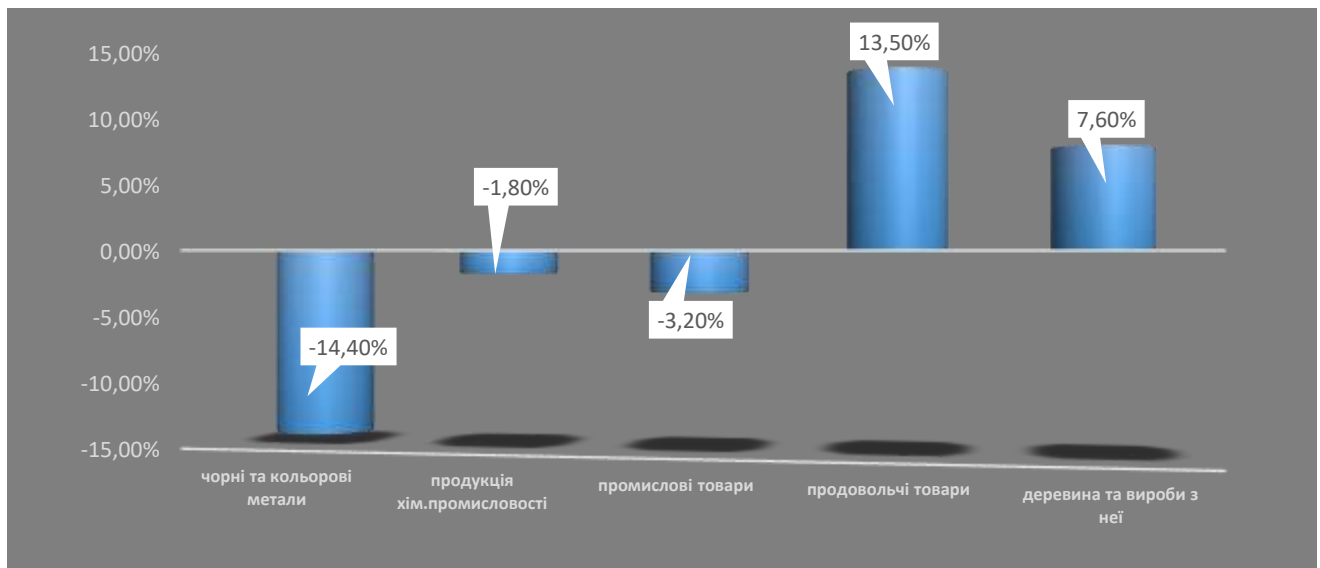

Рис.2.2. Динаміка зміни частки іноземних країн щодо українського експорту*

* побудовано самостійно на підставі [53,56]

Позитивна зміна частки експорту до країн Азії пояснюється збільшенням експорту українських продовольчих товарів, продукції хімічної промисловості та мінеральних продуктів.

Імпорт товарів скоротився на 14,0% (на 7,7% зріс у 2019 році) до 52 млрд доларів США. Імпорт енергоносіїв скоротився в 1,6 раза, а неенергетичних товарів – на 8,0% (в основному через зниження імпорту продукції машинобудування на 10,1%). Також змінився імпорт (рис.2.3.):

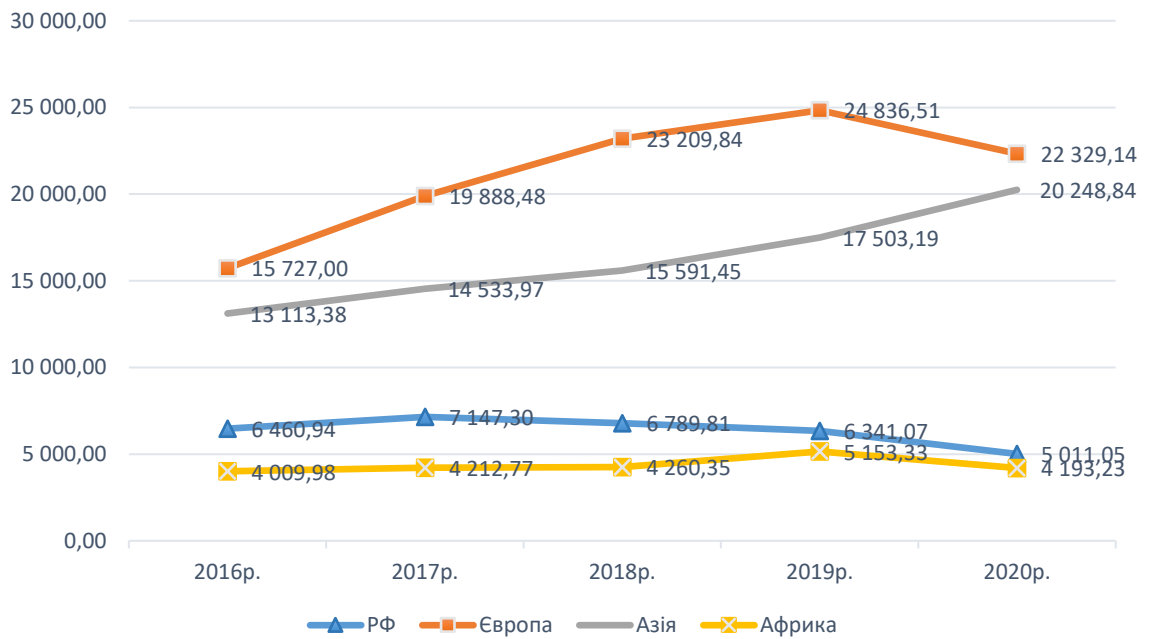
Рис.2.3. Динаміка зміни імпорту товарів у 2020 році за галузями у порівнянні з 2019 р.*

* побудовано самостійно на підставі [53,56]

З географічної точки зору найбільше в номінальному вимірі впав імпорт товарів з Росії – падіння до 2,4 млрд доларів США чи в 1,6 рази, а їх частка в загальному товарному імпорті зменшилась з 11,3% до 8,4%. Імпорт товарів з Азії та Європейського Союзу також зменшився: на 824 млн доларів США, або на 5,4%; на 773 млн доларів США, або на 3,6%. При цьому частка імпорту з країн Азії в загальному показнику зросла з 25,2% у 2019 році до 27,7% у 2020 році, а частка країн імпорту з країн Євросоюзу зросла з 36,0% до 40,3%.

Профіцит торгівлі послугами зріс до 4,4 млрд доларів США (1,8 млрд доларів США у 2019 році), оскільки зниження імпорту послуг (у 1,4 рази) було вищим за Через пандемію COVID-19 експорт (зріс на 10,9%). Основним фактором зниження імпорту послуг є зниження вартості закордонних поїздок та короткострокової імміграції (у 1,8 рази). Також знизився імпорт транспортних послуг (в 1,3 рази) та інших комерційних послуг (на 17,4%). Зниження експорту послуг відбулося в основному за рахунок Витрати на персонал в Україну (в 4,6 рази), транспортні послуги (збільшення на 18,6%), експорт послуг з переробки матеріальних ресурсів з інших сторін (збільшення на 17,4%). При цьому експорт комп'ютерних послуг продовжував зростати – 20,4% (2019 – 1,3 рази).

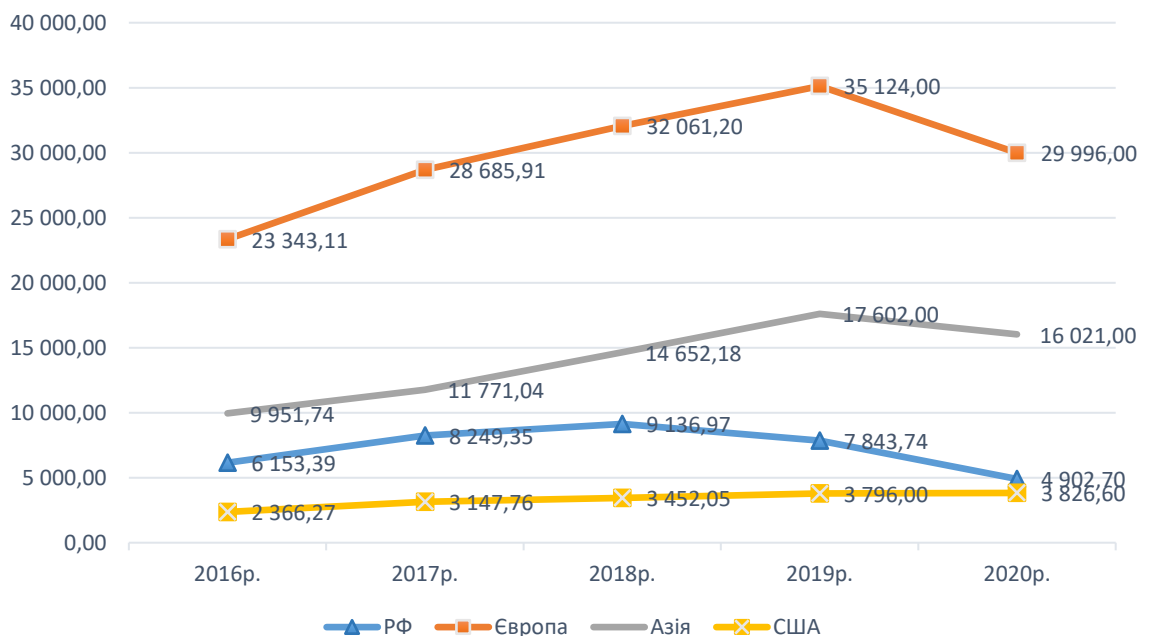
Загалом динаміку зміну експорту товарів та послуг з країнами світу відображено на рис 2.4

Рис.2.4 Динаміка українського експорту товарів та послуг з країнами світу, млн.дол.\$*

* побудовано самостійно на підставі [53,56]

З рисунку можемо відстежити зростаючу тенденцію українського експорту до країн Азії. Дещо знизився український експорт до країн Європу. Також невисоким є експорт до РФ та країн Африки.

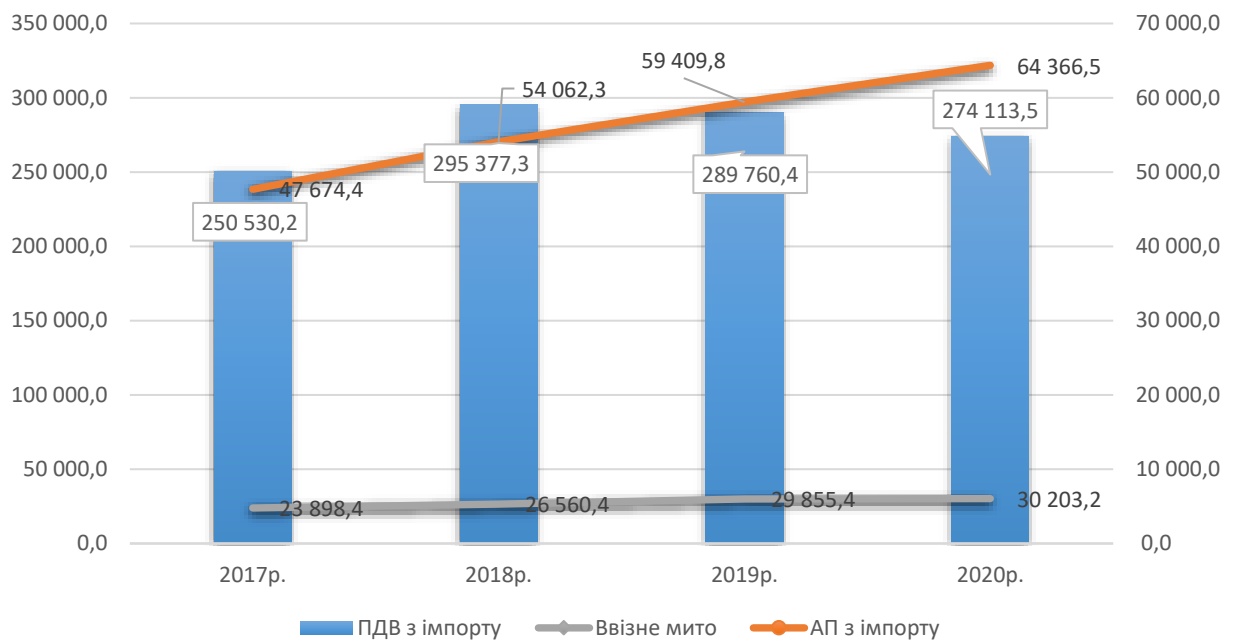

Рис.2.5. Динаміка імпорту товарів та послуг з країн світу, млн.дол.\$*

*побудовано самостійно на підставі [53,56]

Основним чинником скорочення імпорту з вказаних країн у останні роки була світова пандемія COVID-19. Зменшення виробничих та споживчих запитів українських покупців покращило сальдо українського торгового балансу.

Фіскальні ефекти та наслідки від здійснення зовнішньої торгівлі та відповідного оподаткування таких операцій відображено на рисунку 2.6

Рис.2.6. Зміна митних платежів до зведеного бюджету України у 2017 – 2020р.*

* побудовано самостійно на підставі [53,56]

З рисунку можемо відзначити незначне зменшення надходжень податку на додану вартість у 2020 році, що на нашу думку пояснюється загальним зниженням постачання товарів та послуг на митну територію України. Водночас зростання акцизного податку свідчить про те, що окремі високоліквідні підакцизні товари незважаючи на світову пандемію продовжували імпортувати в Україні. Надходження ввізного мита практично залишилось незмінним.

2.2. Аналіз застосування тарифного регулювання умовах євроінтеграційних процесів

Останні тенденції розвитку економіки зростанням обсягів міжнародної торгівлі, ускладненням та посиленням динаміки торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів. Із ціллю забезпечення безпеки держави та захисту національних інтересів кожна країна здійснює тарифне регулювання торговельних потоків.

Одним з найважливіших інструментів митно-тарифної політики можна назвати митний тариф, котрий має широке застосування, огортаючи, за поодинокими оцінками, біля 2/3 зовнішньоторговельного обігу розвинених країн, підвищуючи вартість імпортного чи експортного товару, та ще позначається на обсягах та структурі зовнішньої торгівлі.

Митний тариф — це систематизований перелік товарів, що підлягають обкладанню митом при ввезенні їх на митну територію країни або при вивезенні з неї, для кожного з яких зазначено одну або кілька ставок митних зборів. Нинішні митні тарифи включають тисячі різновидів товарів. У розвинених країнах загальна кількість товарних позицій в митних тарифах осягає 6-7 тис.. Окрім цього, усяка товарна позиція включає диференційовані під позиції, що пов'язано з тенденцією збільшення кількості товарів, котрі обкладаються митом. Будь-якому з даних товарів в митному тарифі визначена відповідна ставка мита та наведено метод його обчислення.

Як спосіб регулювання тариф позначається в першу чергу на витратах виробництва та торговельному прибутку, це забезпечує можливість прямого і опосередкованого впливу держави на сферу бізнесу, власних економічних інтересів із ціллю коригування напрямів зовнішньоторговельної діяльності суб'єктів підприємництва. Інструментами тарифного регулювання є ставки мита, товарна номенклатура, система визначення країни походження і визначення

митної вартості, порядок надання пільг та преференції із оподаткування митом у відповідності до митного режиму. Мито завжди є тарифним бар'єром на шляху товаропотоку з однієї країни до іншої, навіть якщо розмір ставки.

До прийняття Митного кодексу в Україні діяли три основні види ввізних мит: преференційні ставки ввізних мит, які застосовуються до товарів, що ввозяться з країн, які є частиною митних союзів чи спеціальних митних зон спільно з Україною, а також у тому разі, якщо спеціальний пільговий митний режим визначається у відповідних міжнародних договорах та угодах, учасником яких є Україна; пільгові ставки імпортованих мит, які застосовуються до товарів, що походять із країн або економічних союзів, які користуються режимом найбільшого сприяння (РНС) в Україні, і повні ввізні тарифи на всі інші товари.

Після вступу до СОТ Україна змінила тарифи, привівши ставки ввізного мита до їх зв'язаних рівнів, встановлених у Розкладі тарифів для України, який став частиною національного законодавства.

В умовах ринкової економіки і лібералізації зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) самим найважливішим економічним регулятором оцієї діяльності є ввізне мито. Країна за допомогою мита може вирішати оттакі завдання:

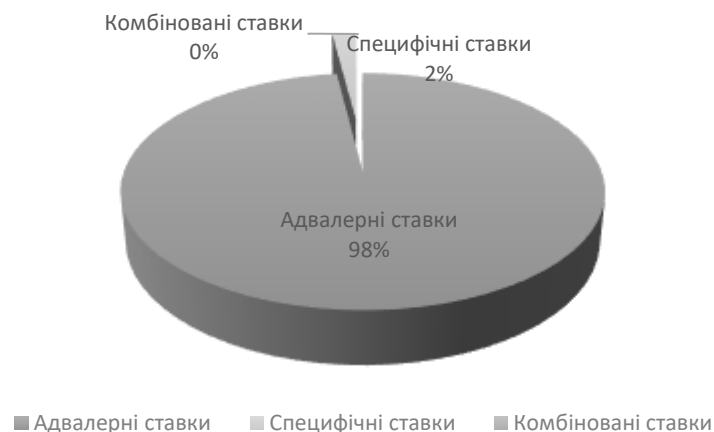
- підтримувати ввезення товарів або лімітувати їх імпорт;
- лімітувати вивезення деяких товарів з погляду їх необхідності для внутрішнього виробництва;
- створювати рівні економічні умови аналогічним товарам національних товаровиробників і їх іноземних конкурентів;
- здійснювати в сфері зовнішньоекономічної діяльності належну фінансову, економічну, екологічну, науково-технічну політики;
- направляти діяльність суб'єктів господарювання в напрямку досягнення загальнодержавних та національних інтересів країни.

Правові засади тарифного регулювання в Україні визначається Митним кодексом України, постановами Кабінету Міністрів України щодо митно-

тарифного регулювання і нормативними акти ДМСУ, та Законом України "Про Митний тариф України" редакцією від 05.04.2001р. з дальшими змінами і доповненнями.

В нашій країні експортне мито впродовж 1993-1996 рр. використовувалось в основному з фіскальною ціллю, свідченням цього є чимала номенклатура товарів, з котрих справлялось мито, і порівняно високі відсоткові ставки. Потім експортне мито стало використовуватись як інструмент оперативного впливу на зовнішньоторговельну діяльність, зокрема для лімітування вивезення необхідної для країни сировини. Це було здійснено через необхідність збільшення рівня завантаженості потужностей переробного виробництва. На сьогодні вивізне мито також використовується щодо експортних операцій із металобрухтом, живою худобою, шкіряною сировиною, а щодо деяких олійних культур. Проте за прийнятими Україною зобов'язаннями, при набранні членства в Світовій організації торгівлі, ставки експортного мита знизились: брухт легованих чорних металів і продуктів з їх використанням - із 30 € до 15 €; на металобрухт чорних металів - із 30 € за тонну до 10 €; живу велику рогату худобу - із 50 відсотків (55, 75 відповідно до виду і ваги худоби) до 10 відсотків; шкірну сировину - із 27-30 відсотків до 20 відсотків; зерна олійних культур - із 17 відсотків до 10 відсотків.

Структура митного тарифу за видами уживання ставок ввізного мита представлена переважанням частини адвалерних ставок, котра протягом 2001-2005 рр. була 79,7 %, а з 2008 року збільшилась до 98,5 %. В цей же час частина специфічних ставок знизилась із 16,3 до 1,5 %, а комбіновані - з 4 до 0 % (рис.2.6).

Рис. 2.7. Структура митного тарифу України після вступу до СОТ [5, с.14]

В митний тариф України, який діяв протягом 2005-2007 рр. входило більше 10.9 тис. тарифних ставок, з них тільки 16.4 % - у нульовому розмірі, 6.4 % - понад 15 %, себто на рівні інтернаціональних тарифних піків.

В подальшому тарифна політика, згідно правил СОТ, передбачала зростання у 2.2 рази обсягу ставок в нульовому розмірі та кардинальне зниження пікових ставок (з 698 до 314 ставок, себто в 2.2 рази) і специфічних ставок (з 1782 до 163, себто в 10.9 рази), разом із цим елімінацію комбінованих ставок взагалі

Аналіз взятих при вступі Україною зобов'язань, дозволяє стверджувати, що відбулося зменшення рівня тарифного захисту національних виробників від імпортової конкуренції. Переміни в рівнях імпорتنих тарифів до та після взяття зобов'язань Україною перед СОТ, а також зростання ступеня лібералізації торгівлі представлено у табл. 2.1.

Оскільки середньоарифметичні ставки показують рівень тарифного захисту не враховуючи їх вплив на товарну структуру імпорту, в той же час середньозважені ставки базуються на змінах його структури, то їх зіставлення дозволяє охарактеризувати зміни важливості тарифного захисту.

Таблиця 2.1

Кількість та структура тарифів України за діапазоном ставок [55]

Період	Діапазон ставок					Специфічна ставка	Комбінована ставка	Усього
	0	0.01-5.0	5.1-10.0	10.1-15.0	15.1-20 і вище			
З 04.05.2001 р. по 30.11.2005 р.*	1796	3841	1713	690	698	1782	438	10958
	16.39	35.05	15.63	6.3	6.37	16.26	4.0	100
З 01.12.2005 р. по 30.12.2007 р.	3501	3426	2155	883	422	671	196	11254
	31.11	30.44	19.15	7.85	3.75	5.96	1.74	100
З 01.01.2008 р. по 15.05.2008 р.	3369	3402	2141	865	414	656	196	11043
	30.51	30.81	19.39	7.83	3.75	5.94	1.77	100
З 16.05.2008 р. по 15.01.2009 р.	4010	3304	2509	745	314	163	-	11045
	36.31	29.91	22.72	6.75	2.85	1.48		100
З 16.01.2009 р.	4028	3308	2475	762	322	163	-	11058
	36.43	29.91	22.38	6.89	2.79	1.59		100

* У кожному періоді першою цифрою позначена кількість, другою – %

Зіставлення динаміки середньозважених ставок з динамікою середньоарифметичних за час останніх змін Митного тарифу та моментом набуття статусу члена в СОТ демонструє процес лібералізації вітчизняної торгівлі загалом на 25 % в тому числі торгівля товарами сільського господарства - 31 %, товарами різної промисловості - 29 %.

Таблиця 2.2

Порівняння ставок ввізного мита в Україні до вступу до СОТ та кінцевих зв'язаних ставок відповідно до зобов'язань України [55]

	Сільськогосподарські товари	Промислові Товари	По всій Номенклатурі
Середньоарифметична ставка до змін митних тарифів	19,71	8,29	10,47
Середньоарифметична ставка на момент набуття членства у СОТ	13,84	4,40	6,51
Середньоарифметична кінцева зв'язана ставка	11,16	4,85	6,28
Середньозважена ставка до змін митних тарифів	21,10	6,70	7,77
Середньозважена ставка на момент набуття членства у СОТ	18,19	6,11	7,02
Середньозважена кінцева зв'язана ставка	10,07	4,77	5,09

Варто відзначити, що особливо низеньким є рівень тарифного захисту сільськогосподарської продукції в Україні, ввізна тарифна ставка зв'язана на рівні 11,2 %, то в 1,5-2 рази нижче рівня, що є в інших країн-експортерів таких же товарів. На основі даних СОТ, Бразилія зв'язала ставку на рівні 35.5 %, Аргентина - 32.6 %, Китай - 15.8 %, Болгарія - 42.4 %, Канада - 14.5 %, ЄС - 15.1 %. У партнерів з СНД - Грузії, Молдови, Киргизстану зв'язана ставка вища, ніж в Україні (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Порівняння середньоарифметичних зв'язаних ставок ввізного мита окремих країн-членів СОТ та України [3]

	Сільськогосподарські товари	Промислові товари	По всій номенклатурі
Аргентина	32,6	31,8	31,9
Австралія	3,4	11,0	9,9
Бразилія	35,5	30,8	31,4
Болгарія	42,4	23,0	25,6
Вірменія	14,7	7,5	8,5
Канада	16,9	5,3	6,8
Китай	15,8	9,1	10,0
ЄС	15,4	3,9	5,4
Грузія	13,4	6,5	7,4
Киргизстан	13,0	6,7	7,5
Молдова	13,4	6,0	6,9
США	5,2	3,3	3,5
В'єтнам	18,5	10,4	11,4
Україна	11,2	4,9	6,3

Зниження захисту сільськогосподарської продукції відбулося не лише за рахунок зростання тарифних ліній із ставками «0%» (їх частка складала 9,6 % на час вступу до СОТ та 10 % - в складі зв'язаних ставок), а за рахунок зменшення більше ніж в два рази, частини ставок з тарифними піками (зменшення з 44,3% до 21,4%).

Щодо промислових товарів, то діючі середньоарифметичні тарифи трохи нижчі ніж зв'язані, що убезпечує можливість здійснення маневрів у проведенні митно-тарифної політики. Відносно імпорту тарифні ставки показують доволі високий ступінь лібералізації торгівлі загалом, а щодо окремих галузей - аж страшенно високий. Для прикладу, ввізне мито на пасажирські авто зменшилась до 10% (була 25%), що несе чималий вплив на обсяги імпорту даних товарів.

З ціллю збільшення обсягів ввезення інвестицій і розвитку індустріальної кооперації Україна підписала 16 секторальних угод, основна частина з котрих передбачає нульову кінцеву ставку митного тарифу (на кольорові метали, сталь,

папір, іграшки, деревину, сільськогосподарську техніку, фармацевтичні препарати, меблі, товари, пов'язані із інформаційними технологіями, наукове обладнання, будівельну техніку, медичне обладнання). На товари хімічної промисловості установлюється ставка в діапазоні 5,5-6,5%, текстиль та одяг - 0 - 17,5%. Державна допомога автомобілебудуванню, літакобудуванню та суднобудуванню основана на звільненні від оподаткування ввізним митом матеріалів та комплектуючих, а також оподаткування ПДВ здійснюється за нульовою ставкою.

Висновки до розділу 2

Митна політика відіграє ключову роль в державному регулюванні економіки нашої країни. Результати аналізу надають змогу виявити перспективні для України напрямки експортно-імпоротної діяльності та розробити комплекс дій щодо розвитку зовнішньоторговельних відносин України, серед яких мають бути наступні: розбудова інституційної інфраструктури сприяння експорту та активізація механізмів СОТ для захисту національних економічних інтересів; поглиблення торговельно-економічної інтеграції з країнами-партнерами, митними та інтеграційними союзами та іншими економічними утвореннями; вдосконалення фінансових механізмів регулювання та підтримки експортерів; ідентифікація пріоритетних галузей, що потребують державної підтримки розвитку експортної діяльності; диверсифікація структури національного виробництва з орієнтацією на високотехнологічні та інноваційні продукти та послуги.

Провівши ґрунтовний аналіз застосування методів тарифного регулювання зовнішньоторговельних потоків варто зазначити, що митний тариф в умовах лібералізації торгівлі та членства України в СОТ не повинен втрачати своїх основних функцій, а навпаки, мусить балансувати національні інтереси з інтересами інших країн – учасниць Організації. Багатоплановість впливу

митного тарифу на розвиток зовнішньоторговельних відносин та економіки країни у цілому вимагає виваженого підходу до встановлення рівнів ставок митного тарифу і врахування при цьому всіх можливих економічних, політичних та соціальних наслідків. Отже, при розробці змін до митного тарифу слід детально аналізувати кон'юнктуру товарного ринку різних галузей економіки України та відповідно до цього будувати систему методів захисту національного виробника.

Разом із лібералізацією торговельного режиму та забезпечення відкритості ринку України для імпортової продукції, умовами СОТ передбачено розгалужений механізм захисту внутрішнього ринку. Даний захист здійснюється із застосуванням нетарифних інструментів регулювання торгівлі, кількість яких за умовами угоди повинна бути зведена до мінімуму. В зв'язку з цим можуть виникати тіньові економічні відносини між органами влади та суб'єктами підприємницької діяльності під час видачі ліцензій, дозволів, сертифікатів відповідності, надання дотацій, субсидій тощо, а також пов'язана з діяльністю, яка приносить економічну вигоду та преференції, отримання конкурентних переваг на міжнародному та національному ринках, отримання економічних та матеріальних благ під час незаконного ввезення товарів в Україну, фіктивного експорту з метою отримання відшкодування ПДВ тощо.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ МИТНО-ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З УРАХОВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Активізація інтеграційних процесів завбачає подальше взаємне зближення економік незалежних держав, що спричиняє збільшенню об'ємів міжнародної торгівлі, розширенню номенклатури товарів, котрі існують на світовому ринку, усуненню торговельних бар'єрів, спрощенню обставин торгівлі та виникненню нових її форм. Зазначені процеси створюють низку загроз зовнішньоекономічній безпеці окремих держав і загострюють необхідність застосування ефективних інструментів тарифного регулювання.

Діяльність держави відносно тарифного регулювання реалізується практично в усіх країнах, проте її масштаби, методи та конкретні завдання окреслюються кожною країною зважаючи на її становище в світі, зовнішню та внутрішню політику.

Європейський вибір України обумовлений усвідомленням інтеграції як чинника сприяння державній незалежності, національній безпеці, економічному розвитку, завбачає можливості вивчення досвіду різних країн світу задля результативного впровадження вимог СОТ щодо загальної лібералізації торговельних стосунків.

Сьогодні тарифне регулювання виражається дієвим регулятором, котрий сприяє більшій відкритості ринку та вважається найбільш поширеним зовнішньоторговельним інструментом протекціонізму.

У різних країнах тарифне регулювання, безумовно, має свої своєрідні особливості, що характеризує об'єктивно наявні відмінності в національних інтересах. Тарифне регулювання розвинутих країн відповідає в основному рекомендаціям міжнародних організацій. У країнах із ринковою економікою задля спонукання припливу капіталу, митом оподатковується виключно імпорт, експортне мито взагалі не застосовується, а у США навіть заборонено законодавством. Відзначимо, що більшість високорозвинених країн, та країн із

перехідною економікою використовували на різних етапах розвитку подібну зовнішньоекономічну політику, котра виражалася у обмеженому вивезенні сировини, заохоченні експорту готової продукції та стимулюванні імпорту комплектуючих матеріалів заради розвитку власної промисловості.

Задля стимулювання експорту, тарифне регулювання ефективно використовують у багатьох країнах світу, наприклад, в Індонезії, коли експортер пред'являє план експорту, де зазначені імпортні матеріали, та приєднує до нього банківську гарантію, тоді імпортер таких матеріалів звільняється від сплати мита отримуючи ліцензію на імпорт ресурсів, а сума мита буде сплачена експортером. Система сприяння експорту діє також у Китаї, що проявляється у наданні пільг при експортних операціях, тоді як пільги імпортерам взагалі заборонені.

Тарифна політика, насамперед, залежить від специфіки товарних ринків та характеру конкуренції на них. Зазвичай мінімальним рівнем захисту відрізняються ринки базових товарів, а для ринків готових виробів характерним вважається протекціонізм, при цьому використовуються тарифні методи обмеження імпорту.

Багато країн завдяки тарифному регулюванню досить пильно підходять до процедури стримування імпорту та захисту національного товаровиробника.

Загалом зазначимо, що найсильніше тарифними бар'єрами захищені ринки країн ЄС, Індії, та Туреччини. Окрім мита, у числі заходів, що обмежують імпортні постачання, різні країни все частіше використовують правила митного оформлення й адміністративні формальності. Наприклад, при митному оформленні імпортової сільськогосподарської продукції в Туреччині стягується більше 30 видів платежів і зборів.

Із вступом до ЄС, Польща не може самостійно визначати митну політику та встановлювати митні тарифи, а чимала частка митних платежів тепер перераховується до бюджету ЄС. Значних втрат від приєднання Польщі до ЄС зазнали підприємства легкої та харчової промисловості, оскільки нові ставки мита були нижчими на 6% від тих, котрі діяли до вступу. Це стало фактором

чималого зростання імпорту взуття та текстильної продукції з Китаю та продуктів харчової промисловості з країн Східної Європи.

Митний тариф Польщі представлений чотирма видами митних ставок: основні (конвенційні), преференційні, автономні та знижені. Знижені ставки Польща застосовує для країн, котрі підписали з нею угоду про вільну торгівлю - це країни Центральної Європейської зони вільної торгівлі, члени зони вільної торгівлі ЄС, держави Балтії. Так як, 80% товаропотоку прибуває із вищезазначених країн, то саме ці ставки практично завжди застосовуються при митному оформленні.

Законодавством Грузії передбачено три ставки ввізного мита - 0%, 5% та 12%. Така тарифікації надає можливість скоротити випадки порушення митного законодавства та заниження митної вартості. Зауважимо, що уряд Грузії в односторонньому порядку відкриває свою країну для зовнішньоторговельних відносин, не чекаючи підписання двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних угод. Вільна торгівля у даній країні ґрунтується на низьких митних тарифах чи взагалі без їх застосування. Митні процедури стосовно імпорту та експорту є максимально спрощені та реалізуються із мінімумом затрат.

В Японії до початку ХХ ст. ЗЕД була сильно обмежена. Дана країна вважалася економічно відсталою та практично закритою від імпорту. Тепер Японія являється однією із найвідкритіших країн, де середньоарифметична ставка мита становить 5,6%, це пояснює те, що японський імпортний тариф як бар'єр для проникнення зарубіжних компаній на внутрішній ринок країни досить низький. Однак, в Японії присутні фактично заборонні ставки на окремі види товарів: рис - 444%, пшеницю - 193%, взуття – 170%.

Японія, окрім СОТ, не входить в жодну міжнародну торговельну організацію, однак має договори про пільгове тарифне оподаткування із певними країнами, котрі розвиваються. Ставки за такими договорами є навіть нижчими, як передбачені ГАТТ. Близько третини товарів при імпорті не обкладаються митом, здебільшого це сировина. Понад 45% товарних позицій оподатковуються

за ставками менше 5%, та лише 3% товарів - за ставками понад 30%, серед них взуття, текстильна продукція та продукти харчування.

Митний тариф Японії є складним, ставки мита в ньому згруповані в чотирьох колонках: в першій – загальні ставки, котрі можуть змінюватися в односторонньому порядку, у другій - ставки, закріплені ГАТТ / СОТ (так звані договірні, чи конвенційні), в третій - преференційні ставки, в четвертій - тимчасові, що вводяться на базі закону про тимчасові тарифні заходи.

Щодо американської тарифної політики то кожен товар, що ввозиться на територію США змушений пройти певну кількість формальностей, призначених не лише для правильного застосування митного тарифу, а й для впевненості, що імпортери дотримуються американських правил визначення країни походження, технічних норм, безпеки та наявності етикеток. Лише тоді товар може бути ввезений на митну територію країни.

Важливим у тарифному регулюванні США відіграє Північно-Американська угода про вільну торгівлю (НАФТА), яка відмінняє мито на чималу частину товарних груп, котрі ввозять до Мексики Канади та США. Для членів цієї угоди (США, Мексика, Канада) НАФТА повністю відмінняє мито негайно або ж поступово (від 5 до 10 років).

Ставки ввізного мита зазначені в двох стовпчиках, у першому з котрих – дві графи. Перша графа - пільговий тариф (для товарів до яких США застосовує пільгові умови). У другій графі вказані повні ставки мита на товари, до яких застосовується режим найбільшого сприяння. Оскільки, для надання режиму найбільшого сприяння не потребується укладання спеціальних договорів, ним можуть користуватися практично усі країни, окрім тих, перелік яких зазначено в законодавстві США (Лаос, Куба, Північна Корея), до їхніх товарів застосовуються окремі ставки мита, зазначені у другому стовпчику митного тарифу.

Розвинені країни взаємно знижують ставки мита здебільшого на основі багатосторонніх домовленостей. При високій диференціації рівня економічного

розвитку для країн, що розвиваються характерне широке застосування середніх ставок мита, держави з нижчим рівнем доходів частіше вдаються до тарифного захисту.

На противагу невисокому рівню тарифного оподаткування у розвинених країнах (за даними СОТ, у країнах ЄС – 4,6 %, США - 3,5%, Японії - 5,6%) більшість країн, що розвиваються, застосовують середньоарифметичну ставку мита в діапазоні 10-20%. Уряд завдяки високому рівню митного оподаткування здатен диверсифікувати структуру економіки, створювати власну промисловість та поповнювати дохідну частину бюджету.

Зазначимо, що митний тариф застосовується як інструмент заохочення виробництва та експорту продукції із вагомою часткою доданої вартості, що реалізується при застосуванні принципу тарифної ескалації, що виражається у підвищенні ставок мита відповідно до ступеня обробки товарів, причому така різниця може становити навіть 10 разів. У країнах із перехідною економікою тарифна ескалація менша: із збільшенням ступеня обробки товару рівень тарифного захисту зростає в Польщі в 2,8 рази, Чехії – в 4,5 рази. У країнах з менш розвинутою економікою тарифна ескалація тим менша, чим нижчий рівень розвитку країни: у Туреччині тарифи на готову продукцію більші, ніж на сировину, у 3,5 рази, Тунісі - приблизно в 1,5 рази.

На нашу думку, показовим для України стосовно реформування митної системи слугує досвід Грузії, дана країна налагодила відкриті та недискримінаційні торговельні стосунки із країнами світу. Вільна торгівля здійснюється завдяки низьким митним тарифам, або взагалі без їх застосування.

Задля пришвидшення інтеграції України до ЄС варто аналогічно до країн Центральної Європи, котрі пройшли вже цей шлях, вносити зміни у національне законодавство та використовувати виключно ті інструменти, що не суперечать принципам СОТ та ЄС, проте здатні захистити економічні інтереси України. Тобто необхідно взяти до уваги досвід країн, які нещодавно приєдналися до ЄС, а саме поступово зменшувати митні ставки згідно домовленостей із СОТ, при

цьому не відмовляючись від захисту вразливих галузей економіки (АПК, машинобудування).

Порівняння ефективності застосування тарифного регулювання складається на користь останніх. Це пов'язано з тим, що введення таких інструментів впливає на об'єм ввізних імпорتنих товарів обернено пропорційно рівню зростаючих імпорتنих цін.

Аналізуючи зарубіжний досвід, можна конструктивно описати методи встановлення та розрахунки різних ставок податку на додану вартість, розмір яких може коливатися від 15% до 25%:

- низькі ставки податку (5-15%) на продукти харчування, медичні та дитячі товари;
- Стандартна (базова) ставка (18-22%);
- високі ставки (понад 22%) - на предмети розкоші.

Стандартний тариф поширюється на всі продукти. Преференційна 9% – на книги та періодичні видання, ліки, продукти харчування, безалкогольні напої.

Порівняно з Україною, одним із можливих варіантів, які можна вивчити закордонний досвід, є встановлення 9% податку на продукти харчування. Таке впровадження не тільки підвищить попит на продукцію, але й допоможе українським виробникам встановлювати конкурентоспроможні ціни на свою продукцію.

У Франції поряд із наявними діючими нормами регулювання ЗЕД у рамках ЄС існують національні норми, котрі встановлюють порядок ввезення, вивезення товарів аж до заборони експорту та імпорту окремих із них. Застосовуються такі паратарифні податки із ряду ввізних товарів: на шкіру, шкіряні вироби розміром 0,18%, на одяг - 0,11%, на текстиль - 0,14%. За ставкою 1,3% стягується податок на імпортовану лісову продукцію та податок на зернові та вироби з них. Ставка ПДВ стягується в розмірі 20%, для ліків, продуктів харчування, медичного обладнання для інвалідів – 5,5%, предметів розкоші - 22%

З огляду на розвиток французької економіки, через необхідність збільшення бюджетних надходжень, Україна теоретично може повчитися на досвіді країни щодо підвищення ставки податку на додану вартість до 22%, оскільки пропозиція не лише сприяє потенціалу та прискоренню розвитку різних галузей промисловості, але також це може свідчити про врегулювання правового статусу предметів розкоші та автомобілів у майбутньому.

Країною з досить низькою ставкою податку на додану вартість є Люксембург – 17%. Економічна політика Люксембургу заснована на підтримці макроекономічної стабільності та покращенні умов ведення бізнесу. Виконання цих умов та залучення в країну іноземних інвестицій сприяє податковій системі країни, яка характеризується легкістю сплати податків та низькими податковими ставками. Податок на додану вартість Люксембургу представлений такими ставками податку:

- загальна (стандартна) ставка податку 17% – застосовується до всіх товарів і послуг;
- знижені ставки податку 14% та 8% – на продукти харчування, корми, тварин, рослини, ліки;
- знижена 3% – на постачання природного газу та електроенергії.

Виходячи з досвіду вищезазначених країн щодо оподаткування податком на додану вартість, для України вигідно застосовувати загальну ставку податку 17% для сприяння сталому розвитку економіки країни та легального існування галузей економіки.

Стосовно акцизного податку, то кожна країна самостійно обирає пріоритетні галузі, де встановлюються високі ставки оподаткування, так окремі європейські країни пріоритетним визначають встановлення високих ставок на алкогольну продукцію - Швеція, Фінляндія, що становить 70% доходів у загальній сумі акцизу, а Італія, Греція - 83-89%, інші надають перевагу більшою мірою оподаткуванню тютюнових виробів (Данія, Німеччина).

У окремих країнах надходження від акцизів є вагомою статтею бюджетних доходів. У Польщі, Чехії та Угорщині надходження від акцизних податків становлять 10% - 15 % усіх податкових надходжень, в Японії – 7,3%, у США - 6,8 %. Значні загальні надходження від акцизного податку є і в країнах ЄС, зокрема в Бельгії акциз становить 5 % загальних доходів бюджету, в Греції - 22 %, у Великій Британії, Фінляндії та Португалії цей показник на рівні 12, 2% - 13, 3%, у Німеччині та Франції - відповідно 8, 4% і 6, 4%.

В Данії застосовується збір на охорону навколишнього середовища (з одноразового посуду - за ставкою 50%, з хімікатів, котрі застосовуються для виготовлення торгової упаковки для рідин, - 20%). Також обкладаються товари, котрі виділяють вуглекислий газ. Дослідницьким збором обкладається маргарин і його вітамінні видозміни. При імпорті прогулянкових суден та автомобілів сплачується реєстраційний збір. У країні діє єдина ставка ПДВ, що становить 25% для усіх товарів (окрім літаків, газет і журналів). Акцизним податком обкладаються вино, лікери, пиво, тютюнові вироби, морозиво, косметика, парфумерія, безалкогольні напої, моторний спирт та інші товари.

Питання ЗЕД в Бельгії регулюються національним законодавством, діючим в строгій відповідності з нормативними актами ЄС. В Бельгії діє три ставки ПДВ: на тютюнові вироби, маргарин, органічні добрива – 12%, на більшість продуктів харчування, книги, газети, журнали – 6%, на всі інші товари – 19,5%. Акцизним податком обкладаються алкоголь, вино, пиво, лікери, нафтові масла, природний газ, моторний спирт, кондитерські вироби, котрі містять цукор, кава.

У Росії застосовують наступні платежі, що стягуються з товарів, котрі перетинають митний кордон:

- збори за митне оформлення, за зберігання і за митний супровід товарів;
- внутрішні податки, що стягуються з імпортних товарів – ПДВ і акцизи;
- директивна митна вартість (застосовується до підакцизних товарів – тютюнових виробів, алкогольних напоїв);

- паратарифний збір до транзитних товарів;
- утилізаційний збір.

ПДВ зараховується в державний бюджет і вважається непрямим податком, оскільки повністю виплачується із коштів споживачів товарів. Задля нарахування податку використовується податкова база, обумовлена вартістю товару, вартість товару збільшується на 10% чи 18% при кожній його продажі.

Сплата ПДВ настає у день відвантаження чи оплати товару. Існує три ставки ПДВ – 18%, 10%, і 0%. Для підприємств, котрі займаються реалізацією чи експортом товарів у сфері суднобудування і космічної діяльності передбачена ставка податку 0%. Десятивідсоткова ставка являється пониженою, завдяки ній держава стимулює розвиток певних видів діяльності. Сплата 10 % встановлюється при продажі продуктів харчування, дитячих товарів, товарів пов'язаних з медициною. Вісімнадцяти відсоткова ставка ПДВ застосовується до всіх основних товарів.

При встановленні акцизів і переліку підакцизних товарів використовуються наступні принципи:

- акцизним податком не обкладаються товари першої необхідності;
- акцизний податок встановлюється з ціллю вилучення до бюджету одержаного надприбутку від виробництва високорентабельної продукції.
- оподатковані акцизним податком товари, наносять шкоду здоров'ю людини, тому держава прагне зменшити їх споживання (алкогольні напої, тютюнові вироби).

Сьогодні на більшість підакцизних товарів встановлені тверді чи специфічні ставки. Винятком являються тютюнові вироби, по яких установлена комбінована ставка, котра включає в себе специфічну та адвалерну ставку.

Прикладом регулювальних заходів, котрі вводяться урядом Росії, що визнали незадоволення більшості країн у питанні обґрунтованості його застосування став утилізаційний збір. Утилізаційний збір на ввезені іномарки, діючі з осені 2012 року, визвали незадоволення ЄС, США, Китаю, Японії. Розмір

збору встановлений з урахуванням року випуску, ваги і інших фізичних характеристик машини, котрі впливають на вартість утилізації.

У зв'язку з наявною ситуацією, з початку 2014 року утилізаційний збір почав застосовуватися до вітчизняних автовиробників, тоді як раніше стягувався лише при імпорті машин. Вимушене введення збору для вітчизняних автомобілів згладило цінову нерівність продукції, хоча і не на користь останніх.

При ввезенні товарів в США окрім мита необхідно сплатити наступні податки і збори:

- збір за митне оформлення за ставкою 0,17% митної вартості товару;
- портовий збір - 0,125% фактурної вартості товару;
- при ввезенні автотранспортних засобів додаткове мито за ставкою 25% митної вартості;
- при ввезенні чаю - збір за дослідження;
- при ввезенні деяких рослин збір за дозвіл в розмірі 70 доларів США;
- податком резервного фонду за ставкою для нафти 9,7 цента з барелю;
- акцизним податком по специфічній ставці (вино, пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, парфумерія).

В США в грудні 2013 року був виданий наказ, положення якого встановлюють збір з виробництва паперу і паперової упаковки в розмірі 0,35 дол. США за картонну тонну, виробленої чи ввезеної на митну територію США даної продукції в річному об'ємі більше 100 тис. тонн. Об'єм річних зборів у межах даного наказу становлять 25 млн. дол. США. Ці кошти направлені на маркетингові дослідження целюлозно-паперового виробництва США.

Зазначимо, що аналіз існуючих тарифних інструментів конкретних країн показав, що застосування тарифного регулювання відрізняється значно більшою універсальністю порівняно з тарифними інструментами. На противагу миту застосування тарифних заходів не зосереджується лише на моменті перетину товарів митного кордону.

Україні варто звернути увагу на зарубіжний досвід, особливо на досвід Румунії, Франції, Люксембургу, оскільки він є передумовою для розвитку громадянського суспільства, сталого економічного розвитку та становлення справді економічно розвиненої країни. Україна засвоїла досвід оподаткування цих країн і має можливість не шляхом власних спроб і помилок застосувати їхній досвід управління непрямыми податками, щоб досягти стійкого та швидкого зростання економіки.

Отже, як бачимо із вищевикладеного кожна країна у своїй ЗЕД використовує ті чи інші тарифні інструменти, проте у кожній є свої особливості, залежно від зовнішньої та внутрішньої політики та становища в світі.

Ключовим елементом у досягненні ефективності митного регулювання України має стати забезпечення легалізації та детінізації торгівельної діяльності. Майбутні заходи мають бути зорієнтовані на позитивну прозору та добросовісну зовнішньоекономічну діяльність шляхом зменшення бюрократичних, часових, технологічних та матеріальних витрат суб'єктів ЗЕД при перетині митного кордону України і в той же час посилення міри покарань і санкцій за не порушення та зловживання. В сучасних умовах розвитку потрібно якнайшвидше наблизитися до європейських норм щодо здійснення митного регулювання. Це дозволить ефективно здійснювати митні процедури з мінімальними зартратами .

Висновки до розділу 3

З точки зору визначення пріоритетності застосування тарифів або зовнішньоторговельних нетарифних інструментів, світовий досвід митного нагляду за зовнішньоторговельним оборотом дуже різний.

У сучасній ринковій економіці в рамках лібералізації торгівлі кожна країна сформувала свою систему митного контролю та регулювання, ефективність якої значною мірою залежить від рівня володіння тарифами та нетарифними інструментами у зовнішній торгівлі.

В Україні сьогодні, у зв'язку з умовами вступу країни до СОТ та підписанням спільної угоди з Європейським Союзом, а також сучасними тенденціями на світовому ринку, відбувається реформування системи зовнішньоторговельного митного впливу.

Ще одним потужним стимулом для соціально-економічних перетворень стало прагнення нашої країни до інтеграції до Європейського співтовариства, у процесі реалізації якої важливу роль відіграє Держмитслужба України та її міжнародне співробітництво у сфері митної справи. Європейський вибір України був визначений на початковому етапі її зовнішньополітичного заснування і був закономірним результатом здобуття Україною незалежності. Він відображає життєво важливі інтереси України, викристалізовані з усієї історії українського народу, його менталітету та глибоких демократичних традицій, і ґрунтується на законному прагненні українських громадян розглядати свою країну як невід'ємну частину єдиної Європи.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто необхідність та особливості українського митного нагляду за зовнішньоторговельними потоками, визначено основні шляхи його подальшого вдосконалення. На основі узагальнення результатів наукових досліджень сформовано декілька висновків та пропозицій:

1. Вивчення українських зовнішньоторговельних потоків для митного регулювання є цікавим, насамперед тим, що є одним із найпоширеніших та найефективніших економічних інструментів регулювання економічних відносин у міжнародній торгівлі та захисту вітчизняної економіки від неконтрольованих впливів навколишнього середовища.

2. Проведений аналіз показників зовнішньої торгівлі підтвердив, що Україна бере активну участь у розширенні економічних кордонів, що інколи має негативний вплив на національну економіку. Так, здійснивши аналіз зовнішньоекономічної діяльності можна стверджувати, що в Україні зберігається несприятлива структура зовнішньої торгівлі, окрім 2020 року, у якому спостерігався профіцит платіжного балансу за рахунок профіциту торгівлі послугами. Ця тенденція несе негативний вплив на формування зовнішньоторговельного сальдо платіжного балансу, зменшення приливу валюти в країну, деіндустріалізацію країни та значною мірою впливає на економічну безпеку країни. Щодо напрямків руху зовнішньоторговельних потоків, то на основі проведеного аналізу слід зазначити, що обсяги товаропотоків через митний кордон України з кожним роком зростають.

3. У державному нагляді за зовнішньоторговельною торгівлею використовуються такі економічні важелі, як тарифний і нетарифний нагляд, а точніше найкраще поєднання того і іншого з урахуванням вимог національного законодавства та міжнародних стандартів.

Пріоритетне місце у державному нагляді за вітчизняною економікою займає митно-тарифний нагляд за зовнішньоекономічною діяльністю. Основною

метою нормативно-правових актів є ретельний аналіз зовнішньоекономічної діяльності країни, сприяння розвитку торговельних відносин з іншими учасниками міжнародної торгівлі, підтримка вітчизняних виробників, стимулювання експорту, захист внутрішнього товарного ринку.

Одним з основних засобів регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни є тарифи. Величезний регуляторний потенціал митниці виражається в різноманітності її видів, що забезпечує високий ступінь оперативності митно-тарифного збору. Україна особливо застосовує антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні тарифи для захисту вітчизняних виробників від недобросовісної конкуренції.

4. У дослідженні розвитку спеціальних видів тарифів зроблено висновок, що вступ України до СОТ шляхом внесення змін до законодавства та приведення його у відповідність до вимог СОТ сприятиме покращенню впровадження нетарифного нагляду. Вступ до СОТ України дає можливість захистити власні інтереси на зовнішніх ринках, вжити заходів для боротьби з дискримінацією в інших країнах, захистити внутрішній ринок від недобросовісної конкуренції.

5. Аналізуючи податкові надходження та спеціальні податки до бюджету, можна зробити висновок, що митні податки не мають істотного фінансового впливу на бюджет України. Це пояснюється тим, що спеціальні види тарифів є більш захисними, ніж фіскальні.

6. Аналізуючи види основних протекціоністських заходів України та їх практичне застосування, можна впевнено вважати, що Україна, як країна з перехідною економікою, активно вживає протекціоністські заходи, головним чином для захисту внутрішнього ринку від імпорту висококонкурентної іноземної продукції, а також для стимулювання експорту вітчизняної продукції.

7. Сучасний механізм впливу на імпортно-експортний бізнес передбачає комплекс взаємодоповнюючих тарифних і нетарифних заходів, які постійно змінюються під впливом розвитку продуктивності та інтересів

виробників і споживачів. Одним із заходів, спрямованих на захист вітчизняних виробників, є спеціальні види тарифів – антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні тарифи. Основною метою захисних тарифів є усунення недобросовісної конкуренції та недобросовісної торгової практики. Тому ці тарифи мають на меті не регулювати загальну структуру імпорту та експорту, а компенсувати специфічні обставини «нечесної» конкуренції у зовнішній торгівлі.

Антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні тарифи можна визначити як додаткові імпортні тарифи, що сплачуються незалежно від інших податків (включаючи тарифи та мита). Наслідки цих захисних заходів можна порівняти з ефектами імпортних тарифів, тобто вони підвищують ціни на імпортні товари, що, в свою чергу, підвищує цінову конкурентоспроможність вітчизняних виробників на внутрішньому ринку, збільшує бюджетну оплату, але збільшує вартість імпорту. Внутрішні споживачі.

8. Аналізуючи використання захисних заходів в Україні, можна виявити такі основні проблеми: застаріле законодавство, відсутність чіткого розподілу повноважень між компетентними органами, недостатня поінформованість виробників, відсутність систематичних торговельних розслідувань та заходів з контролю, відсутність повного спеціального механізму відповідальності, відсутність програмного забезпечення для управління торговими розслідуваннями та аналізу важливих наборів даних, система торговельних розслідувань не відповідає стандартам СОТ щодо прозорості та термінологічної точності.

7. Для усунення вище вказаних проблем та подальшого ефективного застосування тарифних заходів необхідно:

- змінити чинне законодавство відповідно до стандартів і вимог СОТ;
- взяти за приклад країни-члени СОТ, активно вивчати практику застосування захисних заходів, вчитися на іноземному досвіді;

- поліпшити умови отримання вітчизняними виробниками сучасних джерел інформації про практику захисту торгівлі;
- удосконалити процедури розкриття неконфіденційної інформації щодо інструментів торгового захисту на основі існуючих інформаційних систем, що діють в ЄС та країнах-членах Співтовариства;
- вирішити питання щодо створення спеціальної української делегації в Секретаріаті СОТ для здійснення ділової роботи, пов'язаної із захистом національних інтересів української продукції, яка надходить на ринки держав-членів СОТ.

Основним напрямком реалізації ефективності українського митного нагляду має стати забезпечення легалізації торгівлі та ліквідація тіні. Майбутні заходи мають бути спрямовані на привабливу, прозору та серйозну зовнішньоекономічну діяльність, зменшуючи бюрократичні, часові, технічні та матеріальні витрати зовнішньоекономічної діяльності при перетині українського митного кордону, посилюючи відповідальність та санкції за порушення та зловживання. На сучасному етапі розвитку запровадження митного нагляду потребує наближення до стандартів ЄС. Це дозволить ефективно проводити митні процедури за менший час.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Anti-dumping measures: by reporting Member URL: http://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/AD_MeasuresByRepM
2. The World Trade Report 2008-2012 URL: <http://www.wto.org>
3. World Tariff Profile 2011 URL: <http://www.wto.org>
4. Алексеева, Т. І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. Х.: ХНЕУ, 2007. 252 с.
5. Андрійчук В.Г., Хрупов Є.В. Трансформація митного тарифу України у контексті членства в СОТ та спричинені нею зрушення у вітчизняній зовнішньоекономічній політиці за умов глобальних кризово-реcesійних явищ. – К.: Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2011. № 2. С. 12-21.
6. Антидемпінгові, спеціальні та антисубсидійні розслідування / Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=34786
7. Бережнюк І. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія Дніропетровськ: Академія митної служби України, 2009 . 543 с.
8. Бережнюк І., Стеблянюк М. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств: оцінка та шляхи вдосконалення *Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу ТНЕУ*. Тернопіль, 2012. – Вип. 11, ч. 2. С.81-84.
9. Бестужева, С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. Х. : ХНЕУ, 2010. 212 с.
10. Білецький, А. Параметри оцінки ефективності митного регулювання в умовах реалізації пріоритетів національного розвитку. *Наука молода : зб. наук. праць молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту*. Тернопіль: Економічні науки, 2009. Вип. 12. С. 111-117.

11. Бугрій М. Г. Участь України в СОТ: геоекономічний погляд на здобутки та перспективи. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 2. С. 91-97.
12. Бураковський І. Зона вільної торгівлі з ЄС та Митний Союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном: чи можлива інтеграція України в обидва об'єднання одночасно. *Відносини Україна ЄС: в умовах сучасних викликів*. 2010. № 2 (14) С. 17-31.
13. Бураковський І., Гончар М., Мовчан В., Хоролський Р. Недоцільність участі України в Митному союзі Білорусі, Казахстану та Росії експертна аргументація. - Аналітична записка URL: [http://www.eu.prostir.ua/files/1306237478028/19_05_2011_analytics%20_VG_final_ua%20\(2\).pdf](http://www.eu.prostir.ua/files/1306237478028/19_05_2011_analytics%20_VG_final_ua%20(2).pdf)
14. Вибір торговельної політики України: плюси та мінуси різних опцій регіональної інтеграції Аналітичний звіт. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій URL: <http://www.ier.com.ua/>
15. Владимиров, К. М, Бардачова В. Ю. Митне регулювання : навч. посіб. . Херсон : Олді-плюс, 2006. – 336 с.
16. Войтов, С. Г. Структурна детермінація митно-тарифного регулювання. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 9-10. С. 21-24.
17. Габричидзе Б. Н., А. Г. Черниховский. Таможенное право. М.: Издательство «Данилов и К». 2004. 455 с.
18. Гнізділов А.М. Нетарифне регулювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності: методи та інструменти. *Вісник Академії митної служби України*. Серія «Державне управління». Академія митної служби України. Д.: Акад. митної служби України. 2010. № 1 (2). С. 35-42
19. Горянська, Т. В. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 2. С. 177-183.
20. Грановський В. Митний союз по-російськи / В. Грановський, В. Нанівська // В Україні. 2010. № 10. С. 7-10.

21. Грановський В. Фальшивий вибір Україні не потрібен / В. Грановський, В. Нанівська // В Україні. 2010. № 10. С. 10-12.
22. Гребельник О. П. Митна справа. 3-тє вид., перероб. та доп.: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 472 с.
23. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник. 4-те вид. перероб. та доп. / О. П. Гребельник К. : «Центр учбової літератури», 2013. 452 с.
24. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. 3-тє вид., перероб. та доп.: підручник / О.П. Гребельник. – К.:Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
25. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Київ: Центр навчальної літератури. 2005. 696 с.
26. Гуменюк О.Г, До питання про основні принципи митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету: Економічні науки. 2016. Вип. 16(4). С. 113-116.
27. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна – СOT – ЄС) : посібник / О. Б. Єгоров. Одеса, 2005. С. 7–8.
28. Данилишин Б. Навіщо Україні СOT, або що змінилося за 5 років: URL: <http://kontrakty.ua/article/55130>
29. Джуччі Р., Мовчан В. Кількісна оцінка варіантів регіональної інтеграції України: глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі з ЄС чи митний союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, німецька консультативна група. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2011/PP_05_2011_ukr.pdf
30. Дисенко, І. Засідання в Єревані: черговий крок у митному співробітництві в рамках СНД . Митниця. 2010. № 12. С. 2-4.
31. Дубініна, А.А. Сорокіна С. В., Зельніченко О. І. Митна справа: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 320 с.

32. Жамкєєва Махаббат. Світовий досвід митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Актуальні проблеми економіки. 2012. №9 (135). С. 303-310.

33. Закон України від 05.04.01 р. № 2371-III «Про Митний тариф України» (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2371-14>

34. Закон України від 16.04.91 р. № 956-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

35. Ільченко В. О. Сучасні інструменти державного регулювання діяльності митних органів. Вісник Академії митної служби України. Сер.: Державне управління. 2014. № 1. С. 164-167

36. Івашина О.Ф. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах економічної конкуренції. Держава та регіони. 2010. №2. С.89-93.

37. Іващук І. О. Митна справа: навчальний посібник [вид. 2-ге, перероб. і допов.] Тернопіль. ТАНГ. 2002. 301 с.

38. Карамбович І. М, Войгов С.В. Митний тариф як елемент захисту національної економіки. Історія торгівлі податків та мита. 2010. №1. С.259-262.

39. Кривенко Н. В. Вплив вступу України до СОТ на зовнішню торгівлю продукцією АПК. Вісник Сумського національного аграрного університету - серія «Економіка і менеджмент». 2012. 4 (52). С.83-87

40. Крилова. Н. В. Міжнародна торгівля: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 365 с.

41. Кулик, Г. Класифікаційна модель системи ризиків у митній службі України. Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2012. № 2. С. 91-98.

42. Літовська А.І. Стан митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. URL: http://bsfa.edu.ua/files/konf/23022013/sekciya3/teza_litovska_fk_45_2.pdf

43. Луцик, А. І. Митна політика України як стимулятор економіки в умовах інтеграційних процесів. *Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту*. Тернопіль, 2010. Вип. 7. С. 91-93

44. Мазаракі А., Мельник Т. Сучасні тенденції та чинники розвитку зовнішньої торгівлі України. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2011. № 2. С. 5-14.

45. Макаренко О.І. Аналіз впливу процесу інтеграції до СОТ на економіку України. *Економічні науки*. 2012. №1(13). С.73-78

46. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (із змінами та доповненнями від 28.04.2013) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

47. Науменко, В. П., Пашко А. В., Руссков В. А. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / В. П. Науменко,. – [2-е вид.]. К. : Знання, 2006. 394 с.

48. Осадча Н.В. Вплив Митного союзу Росії, Білорусі та Казахстану на зовнішньоекономічну діяльність України. *Економіка Промисловості*. 2010. №51(3). С. 9-20.

49. Основні тенденції зовнішньої торгівлі товарами у 2012 році // Інформаційно-аналітичний журнал «Митниця». №12 (97), 2012. С.8-9

50. Осташко Т.О., Волощенко Л.Ю., Ленінова Г.В. Внутрішній агропродовольчий ринок України в умовах СОТ / Осташко Т.О., Волощенко Л.Ю., Ленінова Г.В.; відпов. Ред.. Точилі; НАН України; Ін-текон. та прогнозів. – К., 2010. – 208 с.

51. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

52. Офіційний сайт Агентства США з міжнародного розвитку URL: <http://ukraine.usaid.gov>

53. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>

54. Офіційний сайт Державної митної служби України URL: <https://customs.gov.ua/>
55. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
56. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/>
57. Оцінка структурних змін, що відбулися в економіці України, у т.ч. у зовнішній торгівлі, за роки її членства у СОТ. Науково-дослідний економічний інститут URL: <http://radakmu.org.ua/uploads/file/-/presentation-nde-26.11.pptx>
58. Пастух, І. П. Митне право України : навч. посіб. / І. П. Пастух, О. В. Горбач. К. : Ліпкан О. С., 2011. 128 с.
59. Патица, Н. Світова організація торгівлі (СОТ) і розвиток економік країн-нових членів. Економіка та держава. 2012. № 4. С. 25-28.
60. Пашко П.В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації): монографія. Львів: ІРД НАН України. 2009. 628 с.
61. Передрій, О.С. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. 4-те вид. К.: Знання, 2008. 264с.
62. Перспективи взаємовідносин України і Митного союзу Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Російської Федерації / А. В. Єрмолаєв, І. В. Клименко, Я. А. Жаліло, Н. Є. Пелагеша [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. К.: НІСД, 2011. 72с.
63. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність Навч. посіб. / 2-ге вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296с.
64. Сандровський К.К. Митне право в Україні: Навчальний посібник. -К.: Вентурі, 2000.
65. Солодковский Ю.М., Олефиренко В.В. Нетарифный протекционизм на современном этапе развития международной торговли / «Економічні науки». - Серія «Облік і фінанси». Випуск 8 (29). Ч.4. 2011

66. Статистика міжнародної торгівлі товарами: публікації ООН URL: <http://comtrade.un.org/pb/>

67. Стельмащук АМ. Підвищення ролі митної політики в системі захисту внутрішнього ринку. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2011. №25 С. 279-287.

68. Сало І. А. Вплив митно-тарифного регулювання на формування кон'юнктури вітчизняного ринку плодів. Вісник аграрної науки. 2014. № 6. С. 73-76.

69. Сухарський В. С. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: теорія, методологія, практика К. : ТАНГ, 2001. 368 с.

70. Терещук Г. С., Федотова Т. А. Позитивні наслідки та переваги вступу України до Світової організації торгівлі. Вісник ДНУ. 2012. 6(3). С.283-288

71. Тимошенко И. В. Таможенное регулирование ВЭД. М., 2003. 237с.

72. Турчіна С.Г Митна справа робочий зошит для практичних занять та самостійного вивчення дисципліни «Митна справа». Суми, 2011. 112 с. 71.

73. Тюріна Н. М. Карвацка Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 408 с.

74. Філатов В.В. Напрямки сучасної митної політики України Митна справа. 2009. № 4(64). С. 24-30.

75. Ченцов В.В. Митне право України навчальний посібник / За заг. ред. проф. В. В. Ченцова. Київ, 2007 р. - 283 с.

Декларація доброчесності

Я, Вінницький Владислав Юрійович, підтверджую, що сама написав цю роботу і не використовувала жодних інших, окрім цитованих, джерел інформації. Дослівні вирази або фрази, які цитуються, позначаються як такі; інші недослівні запозичення чи ремінісценції, наведені в тексті цієї роботи, містять актуальну інформацію щодо первинних джерел наведеного контенту. Робота у цій безпосередньо або змістовно аналогічній формі не була раніше опублікована чи оприлюднена. Усе зазначене вище посвідчую власноручним підписом.

Підпис

Дата